

EMANUELSSONS PÅ RESA

EN BERÄTTELSE OM GAMLA VÄNNER
OCH NYA OCH OM YNGRE LEKTORN

AV

ERNST v. WENDT

HELSINGFORS. SÖDERSTRÖM & C:o FÖRLAGSAKTIEBOLAG

EMANUELSSONS PÅ RESA

EN BERÄTTELSE OM GAMLA VÄNNER
OCH NYA OCH OM YNGRE LÄRTIDEN

EMANUELSSONS PÅ RESA

ERNST VON WENDT

FÖRF. TILL FENICOMATET
REKONSTRUKTIONEN

HENNINGSSON 1911

SÖDERSTRÖM & Co FÖRLAGSÄKTIEBOLAG

EMANUELSSONS PÅ RESA

*EN BERÄTTELSE OM GAMLA VÄNNER
OCH NYA OCH OM YNGRE LEKTORN*

AV

ERNST von WENDT

FÖRF. TILL PENSIONATET
SKOGSHYDDAN

HELSINGFORS 1923

SÖDERSTRÖM & C:o FÖRLAGSAKTIEBOLAG

EMANUELLSSONS PÅ RESA

EN BERÄTTELSE OM GAMLA VÄNNER
OCH NYA OCH OM YNGRE LÄKTÖRN

AV

ERNST VON WENDT

FÖRST TILL FENICHAHATT
SKOOLHÖDAN

HELSINGFORS 1923

MERCATORS TRYCKERI AKTIEBOLAG

KAPITEL I.

ETT BESÖK OCH ETT FÖRSLAG.

Om någon tror att jag, yngre lektor i teckning, frivilligt åter skulle ge mig in i något så ansvarsfullt som skriftställeriet, så misstar den sig grundligt. Visserligen slutade ju den sällsamma vistelsen sommarn 1920 i Pensionatet Skogshyddan med att den alltid storslagne Emanuelsson fick mig att skriva en verklig skildring av livet i Skogshyddan, fröken Trampolin, teologiestuderanden Kullervo Rompanheimo, pigan Hilma och alla de andra, men när allt var färdigt gav jag mig ett hederligt yngre lektorslöfte att inte göra om saken. Visserligen inhöstade jag pengar och kanske någon tycker även ära på saken, men den, som avundas mig guld och den berömmelsen, den vet ej vad jag fick lida av mina elever, vilka naturligtvis hade snusat sig till vem „yngre lektorn” var och som förljuvade hela läsåret för mig med scener från „Pensionatet Skogshyddan”, bland vilka den olycklige Kullervo Rompanheimos sömn på „annexet” med sin hebreiska grammatik i famnen föreföll att utgöra favoritnumret.

Mina kära elever — måtte de förbättra sig när de bli äldre — hade limmat ihop åt sig ett fullständigt exem-

plar av den förskräckliga „hyddan”, och deras uppfinningsrikedom när det gällde att „spela scener” ur „Skogshyddan” trotsar all beskrivning. Jag beklagade mig stillsamt för Emanuelsson, som alltjämt visade mig en stor vänlighet och mången gång ringde till skolan för att bjuda mig på något gott, och till och med emellanåt starkt, men han skrattade blott av fullaste hjärta och sade att om vi varit skolpojkar skulle vi uppträtt precis lika.

Vad återstod för mig. Att klaga för rektor är inte rådligt för en lärare utan respekt, och de, som ha respekt, behöva inte klaga. Jag fick alltså lov att lida läsåret slut, och gudskelov, efter en ny sommar hade pojkbytingarna fått annat att tänka på, och Skogshyddan blev snart ett dunkelt minne blott.

Jag höll också på att glömma alltsamman då det en vacker dag i maj ringde på min dörr så att jag trodde att, allra minst, huset var på väg att brinna ned. Det var emellertid blott Emanuelsson, som fraiche och på ett storartat humör — som vanligt — slog sig ned, tittade ett slag på min snälla lilla kanariefågel och så med ens slog till med ett nästan skrämmande:

— Nå bror yngre lektor, vad har du tänkt ta dig för i sommar? Resa ett tag till Skogshyddan och undergå gödkur, eller vad?

— Äst du från förståndet, svarade jag med god vilja att hålla upp tonen. Och till och med om jag riskerade en svältkur — Skogshyddan existerar inte mera, åtminstone ej i fröken Trampolins ägo. Hon knusslade sig igenom sommarn 1920 men fru Maiken Paranoja, som jag mötte på gatan häromdagen visste berätta att

Trampolinskan flyttat någonstades till Karelen eller östra Finland eller vart det var. Men det kommer mig inte vid, jag har inte råd till någon landsvistelse i år, så som jag fått påhöjt på hyran. Det blir nog för mig att sitta här och titta på min kanariefågel.

— Nej, sade Emanuelsson med pondus, det blir det inte. Tvärtom!

— Vad menar du? Tvärtom? Vad skulle det vara?

— Jo, det betyder helt enkelt att du följer med. Jag är projektmakare, förslagsställare, arrangör eller vad du vill. Och framför allt är jag initiativtagare till Pensionatet Skogshyddans sommarresa 1922.

— Nej, hör du nu, skulle jag inte tydligt se att du är nykter kunde jag tro att du är, hm, något annat. Skogshyddan på sommarresa, fröken Trampolin kanske och Kullervo Rompanheimo... och Hilma!

— Ja, ja naturligtvis främst Kullervo och Hilma. Nej, planen omfattar först och främst Viola och mig, ty vi höra ihop till livets slut — ack, du skulle veta vilken härlig kvinna hon är, men du skall få höra! — Vidare du kanarieuppfödande yngre lektorn, därutöver postmannen Maerkelin, vi tar med myggnät, kapten v. Flycht och Violas vän så bli vi sex, visserligen blott tvenne damer, men Viola är värd mera än tiotusen, och vem vet förresten, kanske göra vi något fynd under vägen, exempelvis en fru åt dig! Det blir en världshistorisk sommarresa, och den skall du beskriva. Det vill jag, det vill du och det vill Viola, och Violas vilja är högsta lag. Vi göra en treveckors tur, vi starta i mitten av juni, vi resa till Imatra, Punkaharju, Nyslott o. s. v. fint, förnämt, bussigt och billigt.

— Du talar som du har förstånd till, det vill säga, tvärtemot — inte kan jag komma med, jag med min höjda hyra.

— Du *kan*, sade Emanuelsson med kraft. Huru mycket har man höjt på hyran?

— Ettusentvåhundra mark.

Emanuelsson visslade en glättig melodistump.

— Du får de tusen tvåhundra och alla biljetterna, mot vederlag av en reseskildring. Abgemacht!

Är det nödvändigt för mig att säga att jag fortfarande inte kan emotstå Emanuelsson. Han tar en Viola Pettersson, han tar mig, han tar vem fan som helst. Han kunde, om han ville få eldgaffeln Trampolin omvandlad till en mild och ljuv och gästfri gammal hederstant.

När Emanuelsson gick var saken i princip beslutad. Det gällde blott att ordna detaljerna. Och vi hade god tid, ty detta var i slutet av maj.

Med sin vanliga raskhet klarade Emanuelsson alla förberedelser som en dans. Det kom jakande svar från postkamrern och kaptenen, och Violas goda vän i Åbo, fröken Marianne Andersson, var förut vidtalad. Detta gladdade mig uppriktigt, eller kanske borde jag säga innerst, att fröken Andersson kom med, ty jag hade de mest sympatiska minnen av henne från Skogshyddan och sommarn 1920. Tyst, men klok och taktfull hade hon stått på bästa fot med alla, och hon och jag hade rätt gemytligt fördrivit mången hungrig stund tillsammans.

Då Emanuelsson vid ett besök i början av juni berättade mig att hon, d. v. s. fröken Andersson skulle

komma, måtte jag, mig själv ovetande, på något sätt ha visat att jag glädde mig över saken, ty han smällde till med ett:

— Lektor du, yngre sådan, huru hänger det riktigt ihop...? Inte...!

Jag avbröt Emanuelsson genom att hovsamt hugga honom i rockuppslaget och utbrista i ett: „Tyst, det finnes inte den allra minsta anledning till det allra minsta. Jag respekterar fröken Andersson, och det är det enda en yngre lektor i teckning kan göra.”

— Men en liten flirt?

— Flirt, utbrast jag, det vet jag av vad man sagt mig att är det allra farligaste. Det är som att gå längs en väg, fullspäckad med grindar, och så med ens, utan att man vet av huru det riktigt gått, har en grind slagit igen bakom en. Och så står man där och kan inte annat. Ne, du, jag flirtar med min kanariefågel, och det är allt vad jag har råd till.

Jag såg att Emanuelsson, som på något sätt tycks tro att Ödet utsett honom till min speciella skyddsängel, ville tillfoga något, men vad han tänkt säga blev osagt. Och jag glädde mig däråt, ty fröken Andersson och

Kapten Severus von Flycht passerar skådespelaren Konrad Tallroth.

jag levde under pensionatssommarn i Skogshyddan för det mesta såsom ganska främmande människor, och jag tror att det högsta jag i hela beskrivningen om henne i Skogshyddan skrev var „den hyggliga damen”. Nå ja — detta „nä ja” är fortfarande mitt favorituttryck — hon var mycket hygglig, och här sätter en yngre lektor i teckning punkt.

— — —

Dagen före vår storståtliga avresa hade vi en liten samlingshippa, såsom redaktör Emanuelsson uttryckte sig. Vi skulle bekanta oss, menade redaktörn, äta en bit mat med tillbehör och resonnera om detaljer av färden. Ett enda var nämligen klart: att vi första dagen skulle klockan 9.22 på morgonen avresa till Viborg och därifrån vidare till Imatra.

— Ser ni, sade Emanuelsson med ett ljust leende, det går restaurationsvagn med det tåget, och jag är alltid så förfärligt hungrig när jag reser på tåg.

— Jag tror att du alltid reser på tåg, insköt mycket nätt fru Viola, med minnen, säkerligen, även från andra tider än Skogshyddans sommar, då hon cyklade efter mat åt sin hjälte. Detta resonnemang härrörde sig emellertid från ett tidigare tillfälle. Nu sutto vi i ett hemtrevligt enskilt rum på en av huvudstadens hemtrevliga restauranger, Restaurant Special i hörnet av Georgs- och Konstantinsgatorna, för att småningom samlas och dricka en whisky, varefter supén skulle intagas i rummet bredvid. Emanuelsson och jag kommo först, därpå postkamrern, oföränderlig med sitt lidande utseende och nedhängande bakhuvud, och så, kry och martialisk, förra kaptenen vid förra finska militären von Flycht.

— Kan herrarna tänka sig, utbrast han efter att ha hälsat, att jag på gatan passerade förbi skådespelar Konrad Tallroth och han kände inte igen mig, fastän... nå ja, det var en annan gång och i en annan stad och det slutade sent, mycket sent... men, för fan, var ä' damerna?

— Oroa er inte för damerna, svarade Emanuelsson trankilt, Viola är litet fördröjd, hon blandar brännvinet. Och kanske fröken Andersson hjälper till att avsmaka't.

Ni får förlåta mig om jag säger att jag blev tämligen häpen.

— Blandar brännvinet, utbrast jag. Vad vill det säga?

Det vill säga att vi i vårt hus i likhet med folk i alla andra förnämligare hus gjort en sådan arbetsfördelning, att det är frun, som blandar brännvinet. De ha en alldeles säregen fallenhet för det, och Viola är, som vi i kväll säkert skola få se, d. v. s. smaka, mästarinna. Jag har numera blott att skaffa råvaran, och så... men där äro de ju!

In i rummet trädde fru Viola Emanuelsson, som endast blivit yngre och hurtigare och mera förtjusande

Jo, ser ni gott folk, jag har aldrig upphört att gymnastisera.

under sitt äktenskap, följd av fröken Marianne Andersson, särdeles stilig i sin silvergrå dräkt med gröna garneringar eller inslag och bårder, vad det kallas, och en bredskyggig grön hatt med grå bandrosett. Nog är det besynnerligt ändå vad en kvinna lätt kan klä sig vackert, blott hon förstår vad som passar henne. Fröken Mariannes djupgrå, en helt liten smul i grågrönt skiftande ögon lyste vackra under hattbrättet, och vi hälsade på varandra som gamla bekanta, jag dock litet tafatt, tror jag, ty jag har ännu aldrig kommit så långt att jag känt mig alldeles ogenerad i en ung dams sällskap.

— Välkomna, och skål, sade Emanuelsson när vi alla placerat oss. Skål för Black and White, för Rope Kojonen, magre Liakka och för vår resa.

Stämningen var från första ögonblick den bästa och alla på ett utmärkt humör, fastän, det erkänner jag, jag nog känt mig tryggare om inte den allenarådande Emanuelsson placerat mig bredvid fröken Marianne — jag skriver Marianne, ty fastän Andersson ju är ett mycket bra namn tycker jag i alla fall bättre om fröken Mariannes förnamn än om hennes tillnamn, låt vara att jag naturligtvis hela tiden sade fröken Andersson.

Kapten von Flycht strålade upp.

— Nu, sade han, har jag legat i ide och vårdat min dyrbara hälsa hela vintern, nu skall de bli förbaskat roligt att slå sig riktigt lös. Sade och tog en djup klunk.

— Men hör nu kapten von Flycht, inföll fru Viola, huru i all världen bär ni er åt för att hålla er så ungdomlig. Jag vill inte våga mig på några gissningar,

men att döma av att ni var med i rysk-turkiska kriget kan ni inte vara någon riktig duvunge nu . . .

— Född 51, replikerade kaptenen, men känner mig som 51 i stället för 71. Och orsaken. Jo, ser ni gott ungt folk, jag har aldrig upphört att gymnastisera. Var enda dag i mera än tjugu års tid, har jag på morgonen gjort mina övningar.

Vill ni se, tillfogade den gamle hedersmannen, steg upp och gjorde mitt på golvet en serie rörelser, som förskaffade honom en beundrande applåd.

I detsamma öppnades dörren till supérummet och en verkligt näpen servitös trädde in och meddelade i tre ord, nej fyra var det, det glada budskapet att det var serverat.

Fru Viola tog sitt paket, och vi trädde in till den stora härligheten.

Var så god,
bordet är
serverat!

KAPITEL II.

FÄRDEN ANTRÄDES. — ETT INTERMEZZO PÅ TÅGET OCH ETT PÅ EN BRO.

Den dag vi slutligen anträdde vår berömda färd var vädret — som man ju alltid måste tala om, för att inte visa sig ouppfostrad — såsom Emanuelsson uttryckte sig „ganske smukt”. Det må i alla händelser denna gång anses med goda skäl antecknat, i ty att sommarn ju varit minst sagt blöt. Inte för att jag klagat över den ojämna väderleken, ty jag vet sedan gammalt att det inte tjänar till något, men i vårt land kan ju folk inte annat än skälla på riksdagen, förbudslagen och väderleken och allt annat därtill. Jag har någongång när jag tänkt över ett och annat kommit till det resultat, att Finland måtte vara ett bra olyckligt land, ty här berömmes och beundras aldrig något, ja knappast har man ro och lust att t. o. m. tolerera något. Allt är illa, alla äro dåliga, och på allt och alla skall man hacka. Jag hade beslutat att resonnera i denna besynnerliga angelägenhet med Emanuelsson, som är tidningsman och har en lustig förmåga att se allting från alla sidor, uppifrån, underifrån, utifrån och inifrån. Och Viola håller på att bli likadan, hon har lagt bort alla fördomar,

hon var inte långt ifrån nykterist när de gifte sig och nu blandar hon till brännvin. Det skulle ännu fattas att jag, nå ja ... vi reste alltså.

Jag kom i mycket god tid till stationen, med spårvagn, efter att hemma i mitt sköna rum ha ätit en duktig portion gröt, strax efter mig marscherade kapten von Flycht, morgonkry och stram, in i andra klassens väntsal, där vi alla skulle samlas. Följande man var postkamrern, prudentlig och tam, men var i alla dar dröjde Emanuelsson med Viola och fröken Marianne! Han, som skulle vara resans finansminister, sköta den gemensamma kassan, köpa alla biljetter, betala alla räkningar och föra bok över hela härligheten!

Klockan blev nio, den blev fem över nio, tio över, nästan femton över ...

— Det här är oerhört, sade postkamrern med lidande stämma, om sju minuter går tåget, och Emanuelssons syns inte till. Det hade varit bättre om kaptenen tagit kommandot, ty de där journalisterna, inte har de ett begrepp om tid och rum. Går det något senare tåg, kanske?

— Nej, sade kaptenen, som hade köpt en „Turist“, inte förrän i kväll, och då ...

Och då, just då, inträdde utan synnerligen brådska i väntsalen Emanuelsson, jämte Viola och fröken Marianne, åtföljda av en bärare, som skötte om deras bagage.

— God morgon, mitt herrskap, sade Emanuelsson med sitt mest gemytliga och muntrande leende, tänker ni stanna här eller tänker ni resa till Imatra. Vi tänker resa till Imatra, så mycket kan och vill jag förråda.

— Men, biljetterna! Och inte har vi några platser! Inte kan man resa så här som ett ilgodspaket, gnällde kamrern.

— Silentium, kommenderade Emanuelsson kort-hugget, jag är resmarskalk, jag bär ansvaret, går det på tok får jag skällorna och går det bra, äran. Punkt. Och nu marschera vi.

En ny bärare tog hand om vårt gepäck, och det bevisade sig att Emanuelsson gjort en rätt god start som färdledare. Han hade köpt biljetterna föregående eftermiddag, vidtalat en bärare att i god tid reservera sex ypperliga platser, på sofforna funno vi tre exemplar av Hufvudstadsbladet och fyra av Veckans Krönikas samma dag utkommande nummer, ett halft dussin apelsiner och en ask chokoladkonfekt.

— Vite aux places, dans notre classe, befallde han; den, som vill åka framåt, åker framåt, och den som vill åka baklänges, åker baklänges. För min del åker jag framåt vare sig jag åker framlänges eller baklänges; Verstanden!

— Om det går för sig, sade postkamrern stillsamt, så åker jag gärna framlänges, ty jag får alltid en sådan underlig känsla i mitt bakhuvud om jag åker baklänges.

— Men inte någon underlig känsla i ditt framhuvud när du åker framlänges, eller vad?

— Nej, det har jag inte märkt, kved kamrern.

Nå ja, huru det var så ordnade vi oss så att framlänges åkte kaptenen, Viola och postkamrern, baklänges Emanuelsson, fröken Marianne och jag. Jag försökte protestera, då jag insåg att det skulle bli trångt för

fröken Marianne och mig bredvid Emanuelsson med hans jättelika lekamen, men det var förgäves.

— Lektorn och jag äro i volym de mest skriande motsatser, vi upphäva varandra och bilda ett gott medeltal. Fröken Marianne är den ljuva medelproportionalen, och hon kan lugnt luta sig mot lektorns skuldra, han kommer inte att bitas!

Så där kan den oförbätterlige Emanuelsson tala.

Där sutto vi nu, och tåget skulle gå om någon minut, då Emanuelsson utbrast:

— Ja, jag får väl förklara mig. Nog hade vi kommit till stationen betydligt tidigare, men kan ni tänka er — i Skillnadshörnet hittade vi då vi åkte förbi i våra två droskor min gamle unge vän redaktör Elof Lindell hopplöst visslande efter en droska, med ett par kappsäckar på trottoaren, sin eviga pängsné på näsan och — märk väl — cylinder på skallen.

En man med resväska och promenadkäpp skyndade fram med fantastiskt utdragna steg.

— Naturligtvis stannade vi, fortsatte Emanuelsson,

man är väl inte medmänniska för intet. Den beklagansvärde Lindell, som är en livfullt disträ yngling med ett varmt klappande hjärta fick för det första ingen droska och för det andra hade han glömt sin lilla väska „med det viktigaste” i hemma på tamburbordet. Och där nöden är störst är hjälpen närmast. Vi gävo honom vår ena droska, jag satte mig upp i den andra med Viola i knä't och kappsäckarna som övervikt och så bar det av igen. En annan sak är om Lindell hinner med, det skall bli roligt att se . . . men, se, då, det är en syn för gudar!

Vi tittade ut genom kupéfönstret, i det samma ögonblicket visslade tåget, medan en man i cylinder med väska i ena handen och spatserkäpp i den andra med fantastiskt utdragna steg skyndade fram. Han hann i sista sekunden, då tåget säkert redan gick, upp i vår vagn, pustade sig fram och nådde slutligen vår avdelning.

— Tack . . . ska . . . du . . . ha, flämtade han i riktning mot Emanuelsson. Men . . . apropos . . . har någon . . . sett fröken Margit Ekberg här . . . på tåget. Jag har . . . nämligen några rosor . . . här i väskan . . . åt henne, tillfogade han och berättade att han sprungit upp för trapporna till sin bostad i femte våningen, tagande tre trappsteg i sänder. Jag måste nu söka upp henne, avslutade han sin framställning och förde näsduken över panna och glasögon.

Emellertid hade Emanuelsson hunnit ögna ett slag i dagens Hufvudstadsblad och med den vane „negerns” snabblick upptäckt något märkligt i avdelningen „Smånotiser”.

— Stopp, unge idiot, utbrast han, skall du gå med rosor till fröken Ekberg?

— Jo, svarade unge Elof med entusiasm, hon är min nyaste...

I så fall är det bäst att du skaffar dig någon ännu nyare!

— Varför de', då?

— Jo emedan fröken Ekberg är förlovad, det står i dagens nummer av Husis!

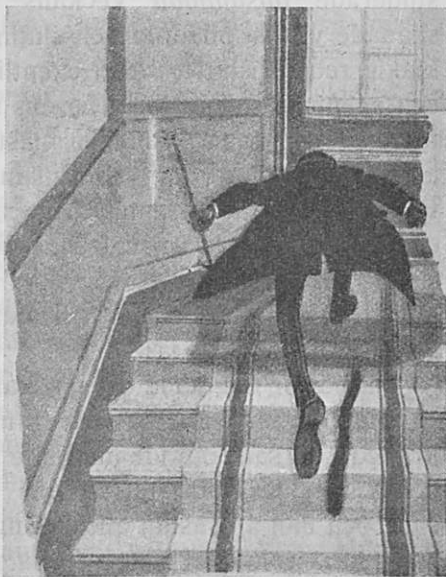
— Förlovad, utbrast unge Lindell med häpnad, med vem, när? Ännu i torsdags följde jag henne hem...

— Med, läste Emanuelsson, herr Emmerich Apfeldeutscher, kontorschef hos firman Kupferberg und Gold, Helsingfors-

filialen. Ge rosorna åt någon annan, ge dem åt yngre lektorn, så får han vid tillfälle ge dem åt...

— Tyst! avbröt honom Viola.

Nå väl, jag tog hand om de vackra rosorna och lade ned dem i nätet, medan unge Lindell försvann

Tre trappsteg i sänder.

för att någonstädes i ensamheten lida ut sin djupa sorg.

Det blev helt fridfullt nu i vår avdelning. Emanuelsson studerade Hufvudstadsbladet, likaså postkamrer Maerkelin, kaptenen upprätthöll ridderligt en bildande konversation med Viola, och fröken Marianne och jag studerade *tillsamman* Veckans Krönika. Först beskådade vi alla bilderna och slutligen fastnade vi på en kinkig rebus i slutet, vilket egentligen var både trevligt och spännande, inte för rebusens skull, utan emedan vi för att leta rätt på lösningen måste böja oss emot varandra ännu mera, än vad Emanuelsson i och för sig tvang, vilket, gud vare min arma själ nådig, förorsakade en underlig känsla av välbehag hos mig. Fröken Marianne var lugn och trevlig som alltid och lutade sitt huvud emot mitt som om hon aldrig gjort något annat i hela sitt liv. Ack ja!

Gärna för mig hade det fått vara så ända till Viborg — eller åtminstone Kouvola — men när Emanuelsson är med i ett sällskap får man inte göra sig illusioner om det beståendes oföränderlighet. Han är full av uppslag, och han är nästan alltid hungrig. När han därför läst Hbl., trohjärtat slagit Viola på knä't, frågat kaptenen vad han menade om fallet Yrjölä-Jegoroff, postkamrern om han hade huvudvärk och oss, d. v. s. fröken Marianne och mig, om han fick hjälpa till med rebusen, drog han upp ur sin ficka „Turisten”, slog upp rätt sida, som genast kom tack vare ett skickligt vikt tredubbelt hundöra (mitt och alla vana resandes patent, sade Emanuelsson) pekade på ett par bokstäver i fetstil på tvären och frågade:

— Vet någon vad detta betyder? Nja, nja, inte Rolf Witting och inte Rabbe Wrede och inte heller Riks Wiktigt, fastän det är nog så viktigt för riket. Det betyder Restaurations Wagn. Varför nådiga republikanska järnvägsstyrelsen och dessolikes Turistens redaktion stavar restaurationsvagn med dubbelt W vete hin, men huvudsaken är att vi nu inse vad det betyder?

— Är vagnen inte med, sporde postkamrern matt.

— Inte med! utbrast Emanuelsson, det skulle den bara våga. Nej, det hela, d. v. s. R. W. betyder enligt salig Rompanheimos talesätt *Rukosten Väntar!* Och den skall inte få vänta förgäves, så sant som jag heter Emanuelsson. Och ni andra...?

Alla mitt emot voro utan vidare klara att ge sig i väg, men fröken Marianne påstod att hon inte hade samvete att äta förrän hon löst rebusen, och då måste jag ju även stanna kvar, för att hjälpa henne.

Jag beställer skinka och ägg, smör och bröd och kaffe åt ungherrskapet, sade Emanuelsson till avsked i dörren, och så återgingo vi till rebusen, som snart nog, litet för snart, var löst. En minut därefter praktiserade vi oss över till restaurationsvagnen, fröken Marianne med rosorna i ena handen och mig i den andra — trots all sin duktighet liknar hon återstoden av den kvinnliga mänskligheten däruti, att hon inte vågar gå över från en vagn till en annan utan att hålla en man i handen, och i dylika fall synes t. o. m. en yngre lektor i teckning kunna fylla en uppgift i en kvinnas liv.

Det var väldigt gott med skinka och ägg och kaffe, vi smorde verkligen kråset och återvände till vår vagn

stärkta och vid yppersta humör. Tyvärr väntade oss dock en sällsamt uppskakande överraskning.

Fröken Marianne och jag hade inte underlåtit att, åtljydan Emanuelssons förmaning, för all säkerhets skull utmärka våra platser med Hufvudstadsblad och Krönikor, men detta hindrade ej att under vår frukost tvenne damer helt lugnt och fräckt slagit sig ned i vår avdelning. Emanuelsson skulle just hövligt påbegrinna utdrivningsprocedyren då...

— Nej men du min skapare, utbrast Viola, är det inte...!

Och det var.

Det var de minnesvärda systrarna fruarna Maiken Paranoja och Katri Knoppelin, som stigit på vid Riihimäki och utan tvekan slagit sig ned i vår kupéavdelning.

— Bä, bä, vita lamm, sjöng Emanuelsson pianissimo, men mycket uttrycksfullt, varpå han med ett „Good morning” ärade fruar väckte de två damerna, vilka försjunkit i studiet av vår litteratur.

Det blev ett kaos av hälsningar och frågor och svar.

— Jasså, fröken är gift med herr redaktörn, utbrast fru Paranoja häpet. Huru gick det till?

— Ja säger inte, svarade Emanuelsson brett och gemytligt, men nog är vi ordentligt gifta — inte sant, Viola lilla? — så att damerna behöva inte vara oroliga. Det blir två år i höst.

— Och har herrskapet något barn, fortsatte fru Paranoja sitt frågesystem. Ser ni Gustaf och jag voro gifta i fjorton år och fick inte på hela tiden ett enda barn, inte ett enda.

— Inte ett enda! Men huru kunde det komma sig?

— Jo ser ni Gustaf ville inte!

— Ja, ja, replikerade Emanuelsson vänligt, det kan man ju så gott förstå. Men ser damerna, Viola och jag har redan tre...

Emanuelsson är oförbätterlig — Viola och han ha inga barn, tillsvidare — och Viola såg en smula brydd ut, i all synnerhet som fru Paranoja visade anlag att börja räkna på knogarna. Allt klarades dock slutligen upp, och det blev fråga om vart de förträffliga systrarna voro på väg.

— Till Imatra, svarade fru Katri, ser ni vi ha aldrig varit där förut, och nu står det ju i bladen att man tänker ta bort allt vatten från Imatra och göra elektricitet av det. Så att vi beslöt att fara för att beundra forsen medan där ännu rinner något vatten, fastän Maiken är rysligt rädd för vatten och fruktar att inte våga sig fram ända till Imatra.

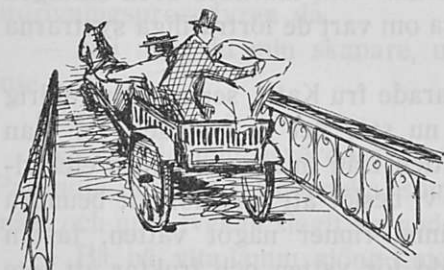
— Hm, hm, mumlade Emanuelsson, och så blev det äntligen placering, varvid platsfrågan kunde lösas tack vare det att en del passagerare steg ut vid Lahtis och avdelningen invid vår blev tom.

Jag överhoppas alla detaljer under återstoden av resan ända till Imatra. Vi åto middag från Taavetti begynnande, vi kommo till Viborg vid halv sju-tiden, fortsatte efter tio minuter och nådde Imatra station inemot halv tio. Det hade mulnat och var litet skumt trots den ljusa årstiden.

Emanuelsson hade telegrafiskt anmält om vår ankomst, en bil samt en kärra voro emot, men till följd av att sällskapet ökats med de två fruarna blev det litet trångt. Slutligen löste Emanuelsson alla svårig-

heter genom att hjälpa upp fru Paranoja i kärran och sätta sig själv att köra, medan jag fick sitta bakom och skjutsgossen vandra till fots.

Det går utmärkt, sade Emanuelsson då bil och kärra satte sig i gång, men det gick inte så utmärkt ändå. Visserligen försvann bilen snart ur sikte, men när vi närmade oss fallet, hördes dess allt intensivare dån och

Kräng din ulster omkring huvudet
på käringen!

slutligen kommit på några fannars avstånd från bron över forsens, då brast det lös...

— Stanna!

Stanna!! *Stanna!!!*
skrek fru Paranoja i vildaste ångest, stanna, jag far aldrig över den där bron.

Hon var som från vettet av ångest. På sidan om bron skymtade hon djupt nere forsens vilda virvlar, blev rent av hysterisk, slog först händerna för ögonen och så om Emanuelssons hals och kvad att hon inte kunde se det.

— Vänd, vänd, eller blir jag galen, skrek hon i vild förfäran.

Emanuelsson vände emellertid inte. Det skulle sannernligen också varit häpnadsväckande — på statshotellet väntade en härlig kvällsvard, och i kappsäcken fanns minst en stor butelj av Violas bästa blandning.

— Kräng din ulster kring huvudet på käringen,

kommenderade han med en stämman, som inte medgav någon olydnad.

Jag reste mig, lyckades fånga in fru Paranojas huvud i min ulster, höll den tätt omkring henne genom att trycka armarna om halsen på henne, Emanuelsson piskade på hästen... och på detta storartade sätt kommo vi slutligen längs världens fulaste bro över världens stiligaste fors.

Väl över bron fick fru Paranoja åter andas frisk luft, men hon var absolut down efter den oerhörda själsskakningen och sade inte ett ord när vi körde upp till det ståtliga hotellet, där de andra redan stodo i vestibulen, välkomnade av hotellchefen, den älskvärde herr Puhakka och hans major domus, språkmästaren och gentlemannen lektor Campbell.

— God afton kollega, sade Emanuelsson hjärtligt till hr Puhakka, som har tidnings-meriter och alldeles skämmer bort alla journalister, som komma till stats-hotellet, här är vi nu och här kommer vi att må alldeles förbannat gott.

Sedermera, vid supén, fick fru Paranoja, som allt efter den hemska färden över bron varit ytterst „tam”, äntligen fram ett ord.

— Hörde jag orätt eller sade redaktörn, yttrade hon vänd till Emanuelsson, verkligen på andra sidan bron, den rysliga bron, „käringen” om mig?

Vi andra sågo en smul brydda ut, där vi sutto med vår första sköna smörgås och något i glaset framför oss, men Emanuelsson fann sig.

— Om jag sade det så berodde det väl på att fru Paranoja var så fruktansvärt rädd. Man talar ju om

en... huru skall jag uttrycka mig... om en dam, som är oerhört rädd, d. v. s....

— Åh för all del, avbröt honom fru Paranoja, tro inte alls att jag tog illa upp. Men det är bara så egendomligt...

— Egendomligt, utbrast Emanuelsson, påtagligen dock en smula konsternerad.

— Jo, egendomligt, fortsatte fru Paranoja, på det sättet att, vet ni, min man alltid också om mig använde det uttrycket.

— Skål för salig herr Paranoja, han var säkert en hedersman, utbrast Emanuelsson, och vi läto Violas sköna blandning glida ut för våra av resan dammiga strupar.

Och så vart det afton av den första dagen.

KAPITEL III.

IMATRA MED OMGIVNINGAR. — EN FOTVANDRING OCH ETT ÖVERRASKANDE MÖTE.

Vi hade i förväg gjort upp en sådan sov-organisation, att Viola och fröken Marianne, kaptenen och postkamrern samt Emanuelsson och jag skulle bo två om två.

— Nå men skall du då inte bo med Viola, framkastade jag, då Emanuelsson dikterade anordningarna.

— Huru skulle det ordna sig, replikerade Emanuelsson. Då måste Marianne ha ett särskilt rum, och ni tre kunna inte sova i ett. Alltså fyra rum för Skogshyddan i stället för tre. Nej, min utmärkte yngre lektor, skulle du nu, exempelvis, vara gift med Marianne (aj, den Emanuelsson) så ginge det utmärkt. Men det *är* ni inte och *blir* säkert heller aldrig i levande livet, eller huru?

— Är det rätt av dig att tala på detta sätt, svarade jag nästan upprörd, då du vet att en yngre lektor i teckning inte *kan* och inte *får* gifta sig. Med min lön kan jag försörja mig och min kanariefågel, det är allt, var skulle jag sedan få rum och mat och kläder åt en hustru?

— Men ponera, invände Emanuelsson, att *hon* hade ungefär lika stora inkomster som du. Då bleve det ju blott billigare att ha ett hushåll i stället för två...

Vi blevo avbrutna i detta för mig ganska upprörande samtal genom att vi, där vi, väntande på de andra, följande morgon sutto i statshotellets stora glasveranda, uppsöktes av ett högst kontrasterande par: kapten von Flycht, morgonkry, rödbrusig och uppretad, samt postkamrer Maerkelin, bruten, lidande, med nedsjunket bakhuvad och matta ögon.

— Kamrern här, högg kaptenen genast till, påstår att han inte sovit en blund i natt, för det första emedan forsen för ett sådant infernaliskt oväsen och för det andra för att jag snarkat. Det är oerhört — tror redaktörn eller lektorn verkligen att jag snarkar?!

Vad skulle man svara på detta. Jag visste alltsedan Skogshyddans ryktbara dagar, eller snarare nätter, att kaptenen snarkar fruktansvärt, vilket man förresten ser å hela hans yttre, men Emanuelsson redde sig som vanligt. — Om kaptenen snarkar eller ej hör ej hit, huvudsumman är att Imatra dånar, dånar dag och natt ända till dess att industrin plockar bort allt vattnet. Men varför i himmelens namn skulle också kamrern ha oturen att få ett rum åt forsen till — i de rum, som vetta åt landssidan, hörs bruset blott som den ljuvligaste vaggsång.

— Ja, jag har alltid otur, jämrade sig kamrern, jag som är van att sova i ett mörkt svalt rum...

— Och myggfritt, tillade Emanuelsson.

Kort därpå uppenbarade sig Viola och fröken Marianne, båda förtjusande i sina lätta, både upptill och

nedtill korta sommardräkter, samt litet senare de två fruarna-systrarna, vilka sent föregående kväll hade nått sin längtans mål: att få från Imatra följa oss några dagar på våra vandringar.

Vi skulle nämligen inte endast åka per restaurationsvagn-tåg och bo på stadshotell, utan ock åter en gång i livet fotvandra en bit, det hade Emanuelsson med sedvanlig energi genomdrivit.

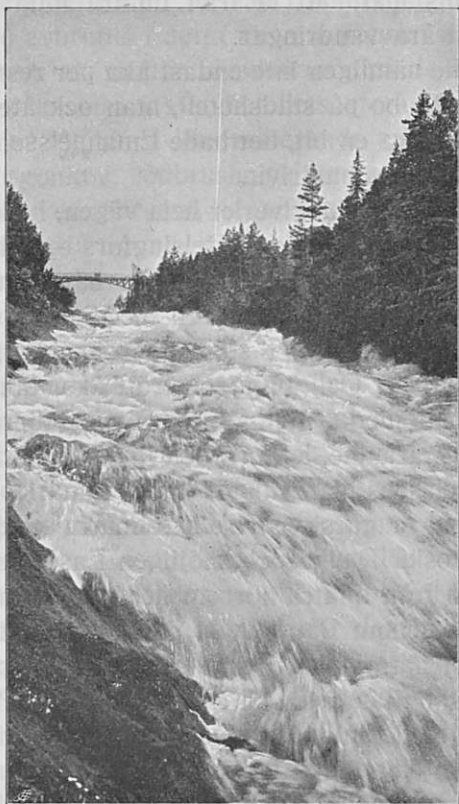
— Det finnes gästgiverier hela vägen, hade han sagt — detta var förstås redan i Helsingfors — och den, som blir trött får åka. Kaptenen, som har sjuttio år på nacken, åker för det mesta och med honom åker vårt lilla bagage, medan det större per bantåg går direkt till Punkaharju. Och är någon trött åker hon eller han ett skjutshåll med. Men vi andra marschera, framför allt Viola, Marianne, lektorn och jag. Basta.

Emanuelssons plan var för övrigt utmärkt. Vi skulle efter ett par dagars vistelse på Imatra med utflykter till Vallinkoski, Rauha och möjligen Enso, anträda fotvandringen från Imatra norrom det vackra Immalajärvi och vidare genom Rautjärvi i nordostlig riktning ända upp till det natursköna Parikkala, därifrån per bantåg till Punkasalmi station och så till fots över Punkaharju ända till Hotell Finlandia. Det blev en vandring på två och en halv dag, i måttligt tempo.

Nå ja, nu kommo ju de två fruarna med, men det fanns väl i värsta fall flere skjutshästar än en i dessa trakter av republiken.

Det var ett par härliga dagar på Imatra, där vi bl. a. beundrade hjältegraven, som emellertid skall flyttas — detta händer i Finland fyra år efter Frihetskrigets slut,

utbrast redaktör Emanuelsson med bitter ton i sin ovilja och häpenhet —, flyttas för att ge rum för kraftanlägg-

Vi beundrade den imponerande utsikten över den nedstörmande forsens.

ningen, som skall beröva Imatra dess vatten och Finlands natur dess världsberömda pärla. Där hjältarnas stoft nu vilar skall om några år flyta det vatten, som

vi nu undrande och imponerade se storma utför Imatras skrovliga klippbädd!

— Tänk er Imatra i framtiden, tillfogade Emanuelsen, tänk er när allt blir färdigt enligt denna genialiska plan! Och redaktören tog fram ett tidningsutklipp, som han sade sig ha medfört från sina stora samlingar av i Finland gjorda och förberedda dumheter uteslutande för att för sina medresande klargöra vad man stod i beråd att göra med Imatra. Han läste, där vi stodo vid forsens nedre, östra sida, därifrån anblicken tvivelsutan är mest imponerande, följande (enligt vad det stod skrivet på klippet taget ur Hufvudstadsbladet för den juli 1921):

„Om även en del vatten ledes in i rännorna, skall dock *tidtals* en imponerande mängd vatten passera fallet.

På stranden mitt emot statshotellet skola visserligen byggnader uppföras, men lämnas dock en *remsa* mellan dessa och fallet orörd. Måste skogen rödjäs på vissa ställen, skola i stället *planteringar anläggas* samt omgivningen *hyfsas och uppsnyggas* i likhet med vad förhållandena är vid våra förnämsta *kanalbyggnader*. *Det hela, hoppas man, kommer att lämna en kultiverad skönhetsprägel.*” (Alla kursiveringar beteckna starka betoningar av Emanuelsson.)

Vi stodo just i beråd att ge uttryck åt vår förtrytelse över dessa skamliga planer, som avsågo att av den dock redan rätt illa medfarna härliga vildmarks-forsen med dess pittoreska omgivning göra någonting à la småstadsplanad, då vi stördes av ett antal typiska turister, ett äldre herrskap, bestående av en uttråkad herre och

hans påtagligen otroligt systematiskt turistande fru, vars min då hon nådigt genom sin lorgnett tittade på Imatra höll på att reta gallfeber på flere av oss, inte minst Emanuelsson, — ävensom ett ganska ungt par med sin son i utmanande utländskt verkande „globetrot-

Den uttråkade herrn med sin systematiskt turistande fru.

Herrskapet med den rutiga pojken.

ter-resande"-dräkter. De fem representerade något av detta bedrövliga, som man ej undgår på resor, och fru Paranoja, som har lika lätt att tala som svårt att tänka, utbrast, vändande sig till vårt konversationslexikon Emanuelsson:

— Kan nån människa begripa varför de där underliga människorna ha satt en sådandär'n ohygglig skarpt rutad kostym med mössa och strumpor och allt i samma

stil på sin lille gosse? Det är ju barbari och meningslöst!

— Inte så meningslöst heller; replikerade Emanuelsson, vars min efter ledan vid betraktande av den lorgnetterande äldre damen plötsligt omvandlades i soligaste humor. Ser inte fru Paranoja varför den lille gossen är klädd i en sådan rutig dräkt?

— Nej, svarade fru Paranoja med hjärtlig uppriktighet.

— Naturligtvis, upplyste Emanuelsson nu, emedan föräldrarna vilja inför alla klargöra, att det är deras barn!

Fru Paranoja, understödd av sin kära syster Katri, skådade undrande och menlöst förvånat på Emanuelsson och utlät sig slutligen i ett:

— Nu förstår jag ingenting!

— Det är inte heller alls nödvändigt, bästa fru Paranoja, insköt Emanuelsson; huvudsaken är att det randiga herrskapet förstått saken! Men, låtom nu flytta oss över till den andra sidan med dess storartade utsikt över hela fallet, ty sedan kör nog bilen snart fram och vi få inte låta den vänta.

Vi hade så en härlig dag med trevligt familjebad vid Rauha, en ljuvlig förmiddag vid det storslaget vackra Vallinkoski samt en motorbåtstur på Saimen, varvid vi beundrade det storartat vackert belägna Saimaanhovi, som president Ståhlberg inte ville ha till sommarresidens, anträdde så den minnesvärda fotvandringen med dess i viss mån sensationella upplevelser.

Det vill säga: egentligen anträdde vandringen blott

av Viola, fröken Marianne, Emanuelsson och jag, ty de fyra övriga skulle komma först dagen efter till Rautjärvi med statshotellets präktiga bil, som hr Puhakka älskvärt så gott som gratis ställde till „journalist-sällskaps” förfogande. Kaptenen var ju dock ingen duvunge, fru Paranoja var för lat och hennes syster för fet och slutligen postkamrern för klen för att rå med hela vandringsprogrammet, men åkte ock den ena kvartetten förnämt i bil så vill jag, yngre lektor, försäkra, att den andra i alla händelser hade det allra förnämligast.

Det måste vara något besynnerligt med fotvandringar — människor liksom förs ihop, komma varandra nära, närmare än under vanliga förhållanden. Vi fyra blevo alla riktigt bekanta med varandra, d. v. s. de tre med mig, och då Emanuelsson och Viola ofta hade ett och annat att prata med varandra kunde det inte hjälpas att fröken Marianne och jag kom att vandra långa bitar på tu man hand bredvid varandra.

Det var timmar, som jag yngre lektor i teckning inte upplevat förr, och jag måste ärligt bekänna att då Emanuelsson alltid proklamerar att Viola är världens yppersta skapelse har han nog inte tagit fröken Marianne med i räkningen. Jag begriper ännu inte huru jag ej såg allt detta redan under sommarn 1920 i Skogshyddan, men det berodde kanske av svälten och alla tråkigheter med fröken Trampolin och Rompanheimo och kanske även Hilma. Dem skulle vi dock ju inte vidare träffa i det här livet. Nu var det annat för oss, där vi glada och hurtiga vandrade fram, förtroligt pratande på ett sätt, som kom mig att helt och hållet glömma min ringa levnadsställning, mina små inkomster,

mina illfundiga elever, deras dåliga teckningar och dumma mammor och pappor, som tro att man kan lära folk att teckna när de sakna både anlag och lust.

Emellanåt genomlades dock mitt arma yngre lektorshjärta av en känsla av skräck: detta tar ju snart slut! Om några få dagar, innan du vet ordet av, är det slut, du får inte gå din bana fram i livet vid fröken Mariannes sida, du får inte beundra hennes spänstiga och hurtiga gång, se i hennes kloka ögon, höra hennes friska stämma och behagliga förståndighet i konversationen. Tänk att denna dam, som är 27 år fyllda, gått ogift genom livet och sitter på kontor i Åbo, i Åbo!

— Är inte Åbo dock en förskräcklig stad, frågade jag henne några timmar innan vi nådde Rautjärvi, huru kan ni härda ut där?

— Inte är Åbo så rysligt, svarade fröken Marianne och tillade: Men vem har för övrigt sagt att jag hela livet skall härda ut där? Tänk om jag skulle vara betänkt på att inte härda ut alls någonting vidare där!

— Vad menar ni, vad tänker ni, frågade jag med en underlig förkänsla av att svaret skulle betyda något för mig.

— Det betyder helt enkelt det, att jag från 1 september flyttar till Helsingfors. Jag har under vår färd fått meddelandet att jag från hösten får en utmärkt plats på Brandförsäkringsbolaget Assurans kontor...

— Och brevet därom fick ni på Imatra, då vid frukosten, då ni bröt ett brev med firmastämpel, rodnade och bleknade och glömde oss allesamman.

Det stämmer, svarade fröken Marianne, och jag

blev verkligen glad över att jag fick platsen; naturligtvis är det ju trevligt att komma till huvudstaden och dessutom får jag här mycket bättre lön och dessutom längre ledigheter. Det enda som blir svårt, det är att få bostad, ty det är i sanning inte lätt för en ung dam att få lämpligt logi i stora huvudstaden.

Jag sade ingenting, till den grad var jag tillintetgjord av nyheten om fröken Mariannes flyttning. Hon — i Helsingfors! — — — Vi gingo länge alldeles tysta, och då efter en stund Emanuelssons hunno upp oss kunde han ej låta bli att fråga: Nå men i herrans namn, har herrskapet råkat i gräl, eller varför går ni och mol-tiger?

— Inte vet jag, svarade fröken Marianne med en liten lustig min, men det förefaller som om lektorn skulle tycka riktigt illavara över att jag flyttar till Helsingfors. Han tiger som om han tyckte att det inte finnes rum för oss två därborta i stora huvudstan.

Kvinnor, tänkte jag, I sällsamma väsen. Hon anar vad jag själv knappast ännu anar, och så får jag mig en liten duvning. Jag gick just och funderade på vad jag skulle säga då den otäcke Emanuelsson snabbt slog till med ett:

— Hör du Viola, Marianne säger att hon och lektorn ej få rum i Helsingfors. Tänk om vi skulle hjälpa dem . . .

Dagen därpå hade vi passerat Rautjärvi, bilåkarna hade tagit fatt oss, kaptenen och fru Paranoja åkte rackarkärre och vi andra marscherade vår väg fram med gott mod, men törstiga strupar. Det var varmt och dammig och vi började titta oss om efter någon möj-

lighet till förfriskning. Det drog dock länge nog ut med den saken, men i kvällningen nalkades vi en gård, som syntes både vårdad och aktningsbjudande, och ett stycke därifrån syntes konturen av ett kyrktak.

Emanuelsson, törstigast och hungrigast av alla, gick att knacka på. Men ingen öppnade. Efter fåfänga försök här och där nådde han slutligen gårdens blygsamma ladugård, och vi andra följde honom. Och nu...

Emanuelsson öppnade dörren, och då vi skådade in sågo vi en kvinna, som satt och mjölkade n:o 1 av tre i rad uppställda kor.

— Hör hit, ropade Emanuelsson med, på finska förstås, en stark stämma, om ni är deja eller mjölkerska kan ni kanske säga oss om vi här kunde få litet mjölk och mat och annan livets nödtorft?

Den mjölkande pigan vände sig om, och o under av alla under: det var Hilma. Ja gu var det Hilma, Hilma upp i dagen, Pensionatets härliga Hilma, olympisk etta i golvskurning och uppenbarligen även i mjölkning.

Men Hilma anlade en förnäm aire och sade med pondus:

Då vi skådade in sågo vi en käring, som satt och mjölkade.

— Ursäkta, jag är varken deja eller mjölkerska, jag är pastorskan Hilma Rompanheimo.

Med det samma kände hon igen oss, och om det underbara, som sedan hände, kommer att förmälas i det följande.

KAPITEL IV.

„PENSIONATET SKOGSHYDDAN” LEVER UPP
IGEN, HOS PASTOR ROMPANHEIMOS I KAUKA-
NANKUKKO PRÄSTGÅRD. FENOMENET LIISA,
PASTORN KULLERVO I ALL SIN GLANS M. M.

Om en bomb kreverat framför oss eller jorden öpp-
nat sig framför våra fötter hade vi inte kunnat bli mera
häpna och överraskade.

Hilma här, Skogshyddans sällsamma piga, olympisk
etta i golvskurning, pastorska (!) i denna fjärran för-
samling, gift med f. d. teologie studeranden Kullervo
Rompanheimo, vars far åts upp av sin församling —
läs härom i „Pensionatet Skogshyddan”! — som
uppenbarligen dock slutligen måtte längs Herrans out-
rannsackliga vägar ha nått fram till sin teologiska di-
mission! Och Hilma, som under den långa järnvägs-
resan efter Skogshyddo-tiden farit ganska illa fram
med den evigt, evinnerligt och evärdeligt sovande
Kullervo!

Emanuelsson var — behöver jag säga det — den
förste som återvann fattningen.

— Förlåt fru pastorska, sade han med ett av sina
mest vinnande leenden (det kan *ingen* emotstå), men

vi kunde ju inte ha den äran att veta. Men det var i alla fall en glad överraskning, för oss alla, det lovar jag. Nu skulle det blott intressera oss att riktigt veta var vi äro — i vilken församling är fru pastorskan pastorska?

Kaukanankukko, tietysti, svarade Hilma, som på sin sida hämtat sig från sin förvåning och återfunnit sitt eget ursprungliga och säregna „jag”. Vår eken församlin, fortsatte hon på sin härliga svenska, sannolikt av artighet mot oss, ja-a, inte det ny riktigt vara *vår* församlin, vör si, varpror Akapeetus, som lever änny, å sii Kullervo sänstvörrättar, vör sii varpror Akapeetus rekommentera Kullervo, å ny så ä vi här, vörstår herrskapena.

— Har herrskapet varit länge gifta, insköt nu fru Paranoja, som ville visa sig artig och intresserad.

— Å joo, det plir ett år ny i pörjan å heinäkuu. Men var så koo ny, herrskapena, å kom ti prästkårten, ja kan mjölka Mansikka vat senare.

Så vandrade vi då samteliga upp till prästgårdens „corps de logis”, en gulmålad, långsträckt byggnad, ganska trevlig förresten med vita fönsterbräden och knutar.

Samtalet var, det kan man tryggt säga, i hög grad animerat, förvirrat och häpnadsväckande. Men ur det samma framgick i alla händelser tämligen tydligt världshändelsernas förlopp under de två gångna åren. Efter ankomsten till Helsingfors i början av juli 1920 hade Hilma tagit plats, och då Kullervo Rompanheimo i september kom in till staden för att fortsätta sina studier hade han fått rätt på Hilma, begynt besöka henne

i hennes „sök” och upprepat sina frierier. Men Hilma, klokare än man egentligen kunnat tro, hade envist sagt nej. Först skulle Rompanheimo avlägga sin examen, sedan var Hilma beredd att låta resonnera med sig, där hjälpte ingenting, och trots alla Kullervos visiter och böner förblev Hilma ståndaktigare än någonsin någon tennsoldat i Andersens sagor, med den lyckliga följd för Rompanheimo och den bedröyliga för det religiösa församlingslivet i landet att den förträfflige Kullervo, under några månader bemästrande sin sömnhet, avlade examen.

Och när den nye „pastorn” så fick förordnandet att sköta adjunktbefattningen i Kaukanankukko kända församling, på grund av varmt förord av f. d. adjunkten i församlingen Agapetus Justinus Trampolin, ställde Hilma bums till med lysningar, släpade en vacker dag Rompanheimo med sig till prästen och blev — pastorska, d. v. s. tjänstförrättande „adjunktska” med bostad i adjunktoställets trevliga hus.

— Vad kvinnan vill, anmärkte Emanuelsson lågmält, synes inte blott Gud vilja, utan även Rompanheimo.

Så var då Hilma välbeställd pastorska, visserligen inte alltså i församlingens egentliga prästgård, som stor och fin stod på backen på andra sidan kyrkan, men dock i adjunktens prästgård, som inte var så mycket sämre. Kunde man tänka sig en sällsammare utveckling under de tvenne år, som förgått sedan Hilma skurade samlingsrummet i Pensionatet Skogshyddan och körde ut den sovande Rompanheimo i verandan — för att somna på nytt!

Vi hade emellertid knappt trätt innanför prästgårdens

dörr, då ljudet av barnskrik någonstädes ifrån störde idyllen. Jag, yngre lektor, van blott vid kanariefågelskvitter, hajade till men Hilma lugnade oss.

— Herrejess, int ska herrskapena pry sej om, te ä Kulti som knäller. Kulti vill ha mat. Å sii, te kan int rööken ge, tillade Hilma med ett brett och strålande leende, vars märkliga innebörd vi först senare vunno insikt om och med en belåten blick på sin barm, som gav oss en livlig föreställning om att — om det berodde av den — „Kulti” inom kort skulle upphöra att „knälla”.

— Jasså, herrskapet har barn, inflikade artigt fru Paranoja, som synes av sin egen barnlöshet ha tagit anledning att varmt intressera sig för andras avkomma, de ä väl inte många månader gammalt.

— Inte para, replikerade Hilma stolt, Kultin plir syy månater i ten här mån; snart pörjar han pitas, tillfogade hon medan fru Paranoja föreföll att häpet utgrunda någon sällsam omständighet. Och i samma ögonblick Hilma försvunnit för att se om sin skrikande „Kulti” och ge honom det, som „rööken” inte kan ge, vände sig fru Paranoja med något, som förr i världen i Tyskland gick under benämningen „sittliche Entrüstung” till oss alla med en upprörd viskning.

— Det är oerhört, sade hon, barnet är ju för tidigt fött.

— Nej, det är det inte, kom det lugnt och kategoriskt från Emanuelsson.

— *Inte*, utbrast fru Paranoja, som föreföll att ha kommit in på ett område, där hennes apati en smula försvann, *inte!* Hur kan redaktörn då få det att stämma?

— Det stämmer utmärkt, gentog Emanuelsson med

komiskt allvar, — barnet är säkert kommet till världen i laga tid. Men ser fru Paranoja, saken är den, att föräldrarna gifte sig för sent.

— Att hur sa' redaktörn, kom det från fru Paranoja, och så var den debatten slut.

Efter en stund var pastorskan tillbaka och bad oss, under tusen ursäkter för att hon varit tvungen att få barnet att tiga, stiga in i salongen, ett gammaldags och lantligt, men helt trevligt rum av stora proportioner.

— Nu ska Liisa få koka kaffe, meddelade Hilma älskvärt, och så får hon gå efter pastorn, som håller på med nånting i sakristian, de ä visst för hans predikan i morgon, tillfogade Hilma, vars språk jag verkligen inte har krafter att systematiskt och sant återge i denna svenska skrift.

— Liisa, ropade pastorskan med stark stämma. Men ingen Liisa kom.

— De va sytton, utbrast Hilma, ja tyckte jyst att ja hörde henne pätta inne i sängkammarn. Och så slog Hilma till med ytterligare ett starkt klingande „Liisa”, denna gång ut genom fönstret åt ekonomiebyggnaderna till.

Och denna gång ropade hon med framgång, i det att efter en knapp minut prästgårdspigan Liisa med all sin speciella grandezza och utrustad med diverse städningsattiralj trädde in i rummet och utbrast i ett verkligt nationellt:

— Että mitä!

— Että mitä, upprepade Hilma i en ton, som lät oss förmoda att det t. o. m. för hennes ögon erbjöd en tämligen sällsam anblick att skåda Liisa jämte tillbehör,

että mitä ä de att komma in med en sändärn i handen. Förstår Liisa då inte bättre?

Läsarn får förlåta mig om jag inte upprepar Liisas svar, det går över ävne för en yngre lektor i teckning, fastän dylika repliker ju nog reproduceras i den mo-

»Ei se pur», tillfogade Liisa med ett jätteleende.

dena realistiska litteraturen och även torde få ut-sägas på scenen. Huvudsumman av saken var att Liisa ansåg sig vara i sina heligaste rättigheter då hon ju höll på med att „pätta” och just återvände från en tur med den anmärkta pjäsen i fråga till Kaukanankukko adjunkt-boställes „annex”.

— Ei se pure! tillfogade Liisa med ett jätteleende, obeskrivligt och omfattande hela gemaket.

Det var intet att göra åt den saken, Liisa fick order att koka kaffe och försvann.

Uppriktigt sagt måste jag tillstå att jag aldrig i livet sett en motsvarighet till detta sällsamma exemplar av inlands-piga. Ansikte, hår, „figur” — om man kan använda detta ord i detta besynnerliga fall, händer, fötter, miner och idiom — allt representerade det högsta mått av motsatsen till estetik, som jag bevittnat. Självfallet sade jag ingenting, men då vi på pastorskans enträgna

uppmaning placerat oss i soffan och karmstolarna, kom det ytterst fredligt från kapten v. Flycht, som i anseende till sin ålder ansåg sig böra ta upp konversationens tråd:

— Men hör nu fru pastorskan, sade han artigt, inte för att jag skulle vilja säga ett ont ord om Liisa, som kanske är en mycket dugande tjänarinna, men huru i himmelens namn har pastorskan kunnat besluta sig för att taga en tjänare med ett sådant... förlåt mig... fantastiskt utseende i huset?

Långt ifrån att bli illa berörd av frågan anlade Hilma en djupt förnöjd min, nästan litet beskyddande i sin hemlighetsfulla självsäkerhet.

— Det kan finnas sån't, sade Hilma öppenhjärtigt, som herrskapena inte förstår, men som jag förstår. Jag känner min Kullervo, d. v. s. jag känner pastor Rompanheimo, jag. Minns inte herrskapena hur han va efter mig den där sommarn på „pensionaatti”. Å inte ä ja ju precis „söön” inte, kan man säja. Såna ä di karlarna, å Rompanheimo ä nog av di värsta. Så att om här sku bli nån frid å anständighet i huset, tänkte jag, så nog ska jag skaffa en piga, som inte ens Rompanheimo tittar åt. — Rompanheimo ska' hålla sej ti *pastorskan*, tillfogade Hilma med en självbelåten knyck på huvudet, medveten om att hon på det mest övertygande och korrekta sätt förklarar tillvaron i huset av fenomenet Liisa.

Under Hilmas utläggning tittade jag då och då på Emanuelsson, i vars ögon lyste den mest fullkomliga humor, parad med uttrycken av den djupaste mänskliga förståelse, rent primitivt, och då och då på fröken Marianne, som sände mig en blick med fullkomligaste

uppfattning av den enastående framställningen. Då pastorskan strax därpå, ursäktande sig för att hon måste lämna oss ensamma en stund, gick ut för att ställa i ordning kaffebrickan kom det med patos från Emanuelsson:

— O fosterland, vem spanar dina öden! Men annars, tillfogade han, om det inte vore äventyrligt för den prästerliga och äktenskapliga sällheten här i huset och om jag ej i princip vore emot allt gulascheri och valuta-rackeri skulle jag locka Liisa med mig och sälja henne, för dyra svenska kronor, till panoptikum i Stockholm, som lär ha dåliga affärer och skulle behöva ett nytt attraktionsnummer av rang. Eller resa världen runt och visa henne för pengar och bli en rik man.

En stund därpå kom kaffet in, och strax därpå pastor Rompanheimo själv, fetare än förr och med någotslags underlig skägganläggning på sin trinda haka, men annars sig tämligen lik.

Rompanheimo, förberedd genom budet med Liisa, visade oss alla den vänligaste uppsyn och bad oss vara hjärtligt välkomna i hans „enkla prästgård”. Dock förmärktes en viss tveksamhet, då han räckte Emanuelsson handen — säkert närmast under intrycket av matkonflikterna och andra bedrägligheter i Pensionatet Skogshyddan, ty med all sannolikhet hade pastorn nog ej läst min skildring av de märkliga händelserna i juni 1920 —, men Emanuelsson med sin gemytliga världsåskådning fläktade med ett tag bort alla otrevliga minnen.

— Nej, men pastorn, tillåt mig att riktigt hjärtligt lyckönska er, sade han med sitt vinnande leende; vem

kunde för två år sedan ana att ni så snart skulle vara välbeställd själasörjare (Rompanheimo log) i denna präktiga församling (nytt leende) där ni säkert gör vår statskyrka stora tjänster (nytt, stort leende). Jag känner ej förut Kaukanankukko församling, ty vi alla äro här första gången, ja uppriktigt sagt, herr pastor, så hade säkert ingen av oss en aning om var denna märkliga församling fanns, men ni kan säkert berätta för oss hurudant det religiösa livet är i denna del av republiken.

Rompanheimo njöt obeskrivligt. Vad var det att bli behandlad med aktning av församlingens enkla lantbefolkning emot detta av en sådan överlägsen personlighet som Emanuelsson, och därtill just av denna redaktör, som i Pensionatet Skogshyddan uppträtt så överlägset och ironiskt. De sista minnena av det sorglustiga tillfälle, då redaktören medels en stöt av vedkubben väckte Rompanheimo då han somnat på Skogshyddans annex med sin hebreiska grammatik i famnen, förflyktigades, och den gode pastorn sken som solen i Karlstad.

Med allra största energi gjorde han omedelbart gällande, att vi inte fick vandra vidare samma kväll. Visserligen fanns det ju i närheten ett gästgiveri, men det var uselt, och alla skall nog få gott rum och goda sängar i prästgården.

Emanuelsson och Viola fick ett vindsrum, systrarna Maiken och Katri ett annat, postkamrern och kaptenen ett tredje, fröken Marianne . . . nej, nu gick det på tok, och då Rompanheimo påtagligen ej fann en utväg ur placeringssvårigheterna fick Hilma lov att hjälpa, vilket slutade med att Rompanheimo skulle få sova på en soffa

i mottagnings- eller ämbetsrummet, Hilma sov i hans säng och fru Paranoja i Hilmas, Emanuelsson och Viola fick ett större vindsrum, fröken Marianne ett helt litet med plats blott för en, kamrern och jag parades ihop och kaptenen placerades slutligen hos... „Hos varpror Akapeetus”, slöt Hilma sitt tal.

Allmän förvåning. Jasså, farbror Agapetus Justinus Trampolin bodde här? Jo då, fastän han var mycket klen, så svag, att han nästan aldrig kom ned från sitt vindsrum.

— Då har han väl inte kraft att snarka heller, utbrast belåtet kapten v. Flycht, som visat anlag till oro, ty jag kan absolut inte sova i ett rum, där någon snarkar.

Emanuelsson skulle just interfoliera med sitt vanliga „hm, hm” då Hilma avbröt hela debatten med ett utbrott:

— Nå men herrejäss, rööken. Var ä rööken?

Pastorskan vände sig åt kökslokaliteterna till och ropade högljutt: Liisa, gå be fröken komma ned och dricka kaffe.

Vi sutto alla i undran över den nya lokala företeelse, som var i ånnalkande. Vad var det för'n fröken, som bodde i denna fjärran församling?

Vår undran blev ganska lång, ty det räckte en god stund innan „rööken” kom, men lönen för vår väntan blev rik och underbar.

Dörren öppnades och i dess öppning stod, flankerad av ett par husdjur, litet trött och gammalmamsellaktigt... fröken Agathe Justina Trampolin, f. d. ägarinna

till Pensionatet Skogshyddan, visserligen i hög grad åldrad och förkrympt, men i alla händelser fröken Trampolin av „Svälthyddan” livslevande. Att hon åtminstone ej svältfödde katt och hund såg man tydligt, men de åto väl husets mat.

Det åldriga fruntimret ryggade först tillbaka, då hon kommit så långt ut på golvet att hon såg vem vi voro — kanske kände hon det ett ögonblick som om hennes offer plötsligt stigit upp ur sin stora gemensamhetsgrav — med vilken Emanuelsson ju hotat under svälttiden i pensionatet —, men då Emanuelsson hjärtligt kom emot henne, tackade för den oförgätliga sommarn 1920 och frågade huru „vår kära värdinna” mådde, repade fröken Trampolin hastigt mod, svarade litet konfyst på våra frågor, slog sig ned vid kaffebordet och befanns snart uteslutande egna sig åt en enorm konsumtion av „bulla” och småbröd.

— Herr pastor, sade nu Emanuelsson med en viss högtidlighet, står det inte i bibeln att Herrans vägar äro outrannsakliga och underbara?

— Visst, visst, svarade Rompanheimo, såsom förr
Emanuelssons på resa — 4

Fröken Agathe Justina Trampolin stod i dörren med katt och hund.

stolt över varje vädjan till hans insikter i „pipeln”, men varför frågar redaktörn det?

— Skulle jag icke ha anledning, sade Emanuelsson. För två år sedan befunno vi oss alla, alla säger jag, i Pensionatet Skogshyddan ett oberäkneligt antal kilometer från Pirilä station, och i denna dag, denna märkesdag, sitta vi alla här, i Kaukanankukko församlings adjunktspalats. Det är icke blott sällsamt, det är rent av världshistoriskt. Här äro vi alla, ingen saknas...

— Ja, om nu inte möjligen farbror Agapetus... insköt Hilma stillsamt, men orden hade knappt förklingat innan dörren på nytt öppnades, och vem visade sig icke i dess öppning om icke f. d. adjunkten i församlingen Agapetus Justinus Trampolin, iklädd sin beryktade nattrock och stödd på en käpp.

— Det är ju ett sådant förfärligt oväsen här i huset, sade han med sin svaga, men gällt pipiga stämma, att jag måste komma ned för att se efter om världens sista dag omsider är inne.

KAPITEL V.

ETT NATTLIGT UPPTRÄDE HOS ROMPANHEIMOS OCH EN PREDIKAN AV PASTORN. — VI NÅ PARIKKALA. — VAD SOM HÄNDE PÅ TÅGET. — PUNKAHARJU OCH HOTELL FINLANDIA.

Det blev en minnesvärd kväll i det Rompanheimoska hemmet i Kaukanankukko. Efter att ha klargjort för sig att världen ännu inte gick under förfogade f. d. adjunkten Trampolin, som under de tvenne åren blivit blott en utmärklad skugga av sitt s. k. forna jag, sig upp på sitt rum. Så blev det naturligtvis beskådelse av hela prästgården — den vackra landskyrkan skulle vi bese först följande morgon, då Rompanheimo kategoriskt yrkade på att vi skulle höra hans vackra predikan i gudstjänsten kl. 9 — vidare beundran av utsikten från en höjd invid prästgården över det vackra inlandslandskapet, samt slutligen en rikhaltig och välsmakande kvällsvard, till vilken fröken Trampolin kom ned i sin gamla stass, trots sin stora aptit magrare än någonsin, men — såsom av bilden här synes — dock på sätt och vis sig ganska lik.

Trötta av den rätt långa dagsmarschen sade vi alla tidigt godnatt, och envar gick in till sig. Men, det var

icke meningen att sömnens milda gudomligheter ostört skulle hägna denna natt. Strax före midnatt uppstod det nämligen buller i huset, vilket påtagligen började på vinden, fortplantade sig längs trappan till nedre våningen och slutligen där urartade till en formlig kalabalik. De flesta av oss fingo hastigt något lätt på sig och skyndade ned för att se vad det var som tilldrog sig, om elden var lös eller tjuvnad och mord i farten. Emellertid var själva katastrofen över då Emanuelssons, fröken Marianne och jag kommo ned — kamrern vägrade att följa med, hans huvud tålte inga sensationer! — men den tavla vi fingo skåda präglades dock av mycken dramatik och ackompanjerades av en trio i olika tonarter: f. d. adjunktens stilla kvidande, pigan Liisas högljudda stormande tjut och pastorskan Hilmas rikt strömmande högljudda ovelt. Rompanheimo själv stod förkrossad och tyst i dörren till mottagningsrummet.

Det hela hade börjats med att f. d. adjunkten vaknat av kapten von Flychts oerhörda snarkningar, vilka försatte den allsidigt skröplige åldringen i ett tillstånd av fruktansvärt gubb-hysteri. I en hast fick han nattrocken på sig, vacklade ut ur vindsrummet och vidare, under gällt och högljutt pipande, nedför trappan och ut i stora tamburen. Väckt av konserten ilade pastorskan Hilma ur sitt rum och genom salen i tamburen, där hon emellertid utom „varpror Akapeetus”, som gnällande stödde sig mot en dörrpost, upptäckte — Liisa i en högst anmärkningsvärd närhet till mottagningsrummets dörr; där hade det som känt bäddats åt pastorn själv.

Bomben kreverade ögonblickligen. Glömsk av sin värdighet såsom pastorska, glömsk av alla sina gäster

och allt annat under himmelens fäste lät hon sin bottenstarka, primitiva och urkraftiga känsla få ohäjdad uttryck i en flod av tillmälen och därjämte i en arm- och handrörelse med Liisas sköna nuna såsom mål, i vilken snabbt utförda och hjärtligt menade exekution en stor del av denna kraft, som vi hade beundrat under midsommarskurningen i Pensionatet Skogshyddan, kom till användning. Vi voro visserligen icke vittne till dramat, men att döma av Liisas företeelse, sådan den framträdde i sommarnattens claire obscure, måtte den ej ha lämnat något övrigt att önska — från pastorskans synpunkt sett, nämligen.

Då dramat — eller sorgespelet — fick åskådare återvann emellertid Hilma med en självsäkerhet, vilken om något bevisade att hon inte för intet hade varit pastorska i ett års tid, sin sinnesnärvaro. Hon kommanderade Liisa att ögonblickligen

försvinna, föste vår gamle vän Kullervo in i mottagningsrummet, vilket med hänsyn till pastorsns lätta dräkt verkligen var påkallat, lugnade den vettskrämde f. d. adjunkten med att hon skulle bädda åt honom i barnkammaren, vilket onekligen hade en viss psykisk logik, bad oss nästan à la grande dame om ursäkt för det nattliga bullret och avslöt så dramat med ett rätt dekorativt sista ridåfall.

Liisas företeelse, sådan den framträdde i sommarnattens claire obscure.

Dagen därpå, Rompanheimos stora predikosöndag, grydde med härligaste väder. Solen lyste varm och blid ned över både onda och goda i Kaukanankukko fjärran församling, över den sällsamt pigförtjuste pastorn själv och hans handfasta Hilma, över de präktiga, genompräktiga! Emanuelssons, över den snarkande kaptenen och alla de andra samt över fröken Marianne och mig. Jag säger detta sista emedan jag likasom tyckte att solen sken alldeles särskilt, emellanåt, för just fröken Marianne och mig. Emellanåt, ganska ofta förresten, bjuder jag till att rannsaka mina känslor för henne, dock utan resultat. Jag tycker att hon är världens mest förtjusande, kloka, behagfulla, taktfulla, hjärtegod och sympatiska dam, och jag kan ej neka att hon har ett i hög grad fängslande yttre, jag tycker att jag egentligen lever blott då jag får vara i hennes närhet och andas samma luft som hon, men... om jag är kär i henne, det vet jag inte, åtminstone tror jag emellanåt att jag ej vet det säkert, antagligen dock mest emedan jag alltid ansett det otänkbart för mig såsom yngre lektor i teckning att öppna mitt hjärta för dylika äventyrliga känslor.

Dessutom har detta med hennes flyttning till Helsingfors vållat mig huvudbry, i all synnerhet efter Emanuelssons reflexioner om att ett hushåll blir billigare än två när båda förtjäna. Och nu flyttar ju fröken Marianne, som har minst lika stor lön som jag, ja säkert större, ty en kvinnlig kontorist gör säkert mera nytta i världen än en yngre lektor i teckning, nu flyttar hon till Helsingfors. Hon har ännu ingen bostad, men jag vet av en tvårumslokal åt söder i samma hus som min

ettrumslägenhet, och vars ägare önskade byta emedan den ena — det är två bröder — flyttar till Åbo den 1 september. Tänk — ett djärvt ögonblick denna sköna sommarmorgon gav min tanke sig verkligen ut på en dylik halsbrytande färd — tänk att få bo med fröken Marianne, d. v. s. i så fall skulle hon ju inte mera vara fröken, förstås, att bo med Marianne åt söder i stället för med kanariefågeln mot norr!

Variifrån komma dylika upprörande tankar, vilka likasom bråka i själen och spänna ut den så att man tycker att det rakt inte finnes rum för allt detta bångstyriga, som trängt in sig!

Efter dessa avvikelser, vilka avspegla en del av mina tankar och känslor i den arla sommarmorgonen, förflytta vi oss nu till „prästgårdens” matsal, där i den tidiga timman — klockan var inte mera än åtta — efterhand alla samlades; vi skulle ju man ur huse' för att höra Rompanheimos predikan. Emanuelsson hade emellertid föregående kväll passat på att säga åt pastorn, att det för oss, som hade en lång dagsmarsch för oss, var *absolut omöjligt* — huru gärna vi än annars velat det!!! — att åhöra hela predikan. Han fick inte ta illa upp om vi i ett lämpligt ögonblick, då pastorn kommit till en höjdpunkt av sin framställning, tyst bröto upp och förfogade oss ut. Om det var nödvändigt kunde han ju alltid efteråt för församlingsmedlemmarna förklara att vi vore långväga resande som egentligen bort fortsätta omedelbart, men som av intresse för hans predikan bett att få övervara en del av densamma.

Rompanheimo log särdeles förstående och tillfogade efter några sekunder:

— Jag inte alls opponerar mig, tvärt emot jag är tacksam. En reflexion, vars innebörd först senare för oss framstod i hela sin underbara konstruktion!

Vid morgonkaffet förmärktes intet av nattens händelser. Hilma gjorde — såsom det brukar stå i teaterrecensioner — sin pastorska *con amore*, Rompanheimo berättade att han stigit upp klockan sex för att förfullkomna sin predikan, kaptenen meddelade att han haft svårt att somna, emedan f. d. adjunkten på något underligt sätt „pep” när han andades, men sedan hade den ungdomlige krigaren sovit förträffligt... kort och gott: alla voro nöjda, ja t. o. m. Liisa visade upp en efter sina förhållanden oklanderlig profil, där hon vandrade av och an mellan matsalen och köket. På hennes nuna märkte man intet av föregående kvälls „cinqua dus”, vilket kom mig att misstänka att hon hade vana vid dylikt och uppfostrats till snabb restitution av anletsdragen i ordinär gestaltning.

Strax före nio begåvo vi oss till den ålderdomliga, vackra sandskyrkan, omgiven av sin lummiga kyrkogård, och trädde in i det svala templet, som föreföll oss rent av skumt då vi just lämnat den strålande morgonsolen där ute.

Åhörarskaran var, till vår förvåning — ty vi hade samtliga vår uppfattning om Rompanheimos predikogåvor — ganska talrik, vilket sällsamma faktum fick sin förklaring då pastorskan i förtroende meddelade oss att hon på morgonen låtit bud gå ut i trakten att predikan denna dag skulle övervaras, åtminstone delvis, av ett tiotal förnäma utlänningar med deras ciceroner från Helsingfors.

Nå ja, orgeln spelade helt stämmingsfullt, församlingen sjöng sin psalm på detta typiska sätt, som jag med anlitande av en sportterm ville karakterisera så, att de städse tveksamt, om ock efterhängset sjungande alltjämt voro ett hästhuvud eller par efter klockare och ackompagnement, och så kom Rompanheimo, nästan dekorativ i sin svarta kaftan, vita prästhalsduk och lingula skäggstubb, upp i predikstolen. Efter att ha markerat den sedvanliga korta bönen tog han vid.

Rompanheimos text var Salomos „Si, stormen är här och vi höra dess röst, men vi veta icke vadan den kommer och vart den går”, en text, vilken jag här citerar alldeles fritt ur minnet och som ju strängt taget rätt väl lämpar sig såsom underlag för prästerlig patos-mättad vältalighet men vilken, det kan ju icke nekas, formulerades på en tid, då meteorologin i modern mening inte var uppfunnen och märket O. J. i Hufvudstadsbladet icke varje dag redogjorde för till och med varifrån varje måttlig blåst var kommen och vart den var på väg.

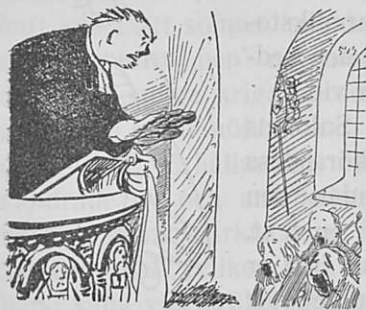
Rompanheimo behandlade sitt ämne med en viss virtuos förmåga att trötta sina åhörare, och det var alldeles påtagligt att hans församling hade starkare känning av den fullständiga och sommarheta vindstillan där ute, än av Salomos alla stormar, oberoende av start-

En oklanderlig profil.

punkt och slutmål. Efter att litet nyfiket ha „tittat slut” på främlingarna försjönk största delen av församlingen i denna speciella form av uppmärksamhet, som inte låter sig av något rubba förrän utgångspsalmsens toner spelas upp, hurtiga och väckelserika.

Emanuelsson såg på sitt ur, gjorde ett tecken åt oss alla, som sutto i rad i en bänk rätt nära stora utgången,

Pastor Rompanheimo: si stormen är här och vi höra dess röst.

och vi började redan helt tyst förfoga oss ut i gången, då... ack ja, då Rompanheimo kom med sin stora överraskning, målmedvetet förberedd ända sen klockan sex på morgonen. Till vilken punkt av stormen han nått minnes jag ej, men nu kom detta:

„Mina kärleksliga åhörare, sade han då han fick sikte på vår manöver, varvid han höjde stämman till ett fortissimo, som med ens kom hela församlingen att yrvaket titta upp, mina kärleksliga vänner, såsom stormen är, så är ock människan. I skåden nu i detta Herrans tempel en skara människor, avlade i synd, men icke hemmahörande i denna församling, utan fjärran komna. Vi veta, mina älskade åhörare, icke vadan de komma och icke vart de gå, men under sin vandring genom livets ökentrakter emot Salem ha de trätt in i denna helgedom i detta Herrans tempel, för att för en stund lägga vandrings-

staven ifrån sig och av mig, Herrans ringa tjänare, taga med sig ett skriftens ord till tröst och styrka på vägen. Och såsom med dem är, så är det ock med Eder alla, älskade åhörare, med oss alla människor, fattiga och rika, högtuppsatta och föraktade, höga och låga, mäktiga och vanmäktiga, friska och sjuka, . . . vi kunna med psalmisten utbrista: vart bär vår led? Och det är då, kärälskeliga åhörare, det är då vi skola lägga vandringsstaven ifrån oss, avskruda oss vår mantel och träda in i helgedomen för att hämta ny kraft vid ordets aldrig sinande källa . . .

Församlingen försjunknen i sin speciella form av uppmärksamhet.

Under dessa Rompanheimos vältalighetsprov, vilka kommo hela församlingen att stirra på oss som på djuren i en zoologisk trädgård, hade vi stillsamt glidit ut emot utgången, och då den förträfflige pastorn dök ned i sitt ordflödes aldrig sinande källa gled kyrkdörren med en svag duns igen bakom oss. Sommarsolen kändes varm och livgivande, och vi satte oss i marsch.

— Egentligen, sade Emanuelsson, var det inte någon så alldeles tokig predikan, ty det där att Rompanheimo tog vår utgång till utgångspunkt var avgjort för hans förhållanden en snilleblix. Sanna mina ord: de goda Kaukanankukko-borna ha inte under hela Rompanhei-

mos tid av honom hört en så aktuell predikan. Så ha då också vi en gång varit stöd för statskyrkan, resumerade han och tryckte chevalereskt Violas hand.

— — —

Vid gästgiveriet bestego kaptenen och kamrern samt systrarna Maiken och Katri i förväg beställda skjutskärror, med order att styra om god och riklig (riklig, pointerade Emanuelsson) frukostmiddag i Koitsanlahti gästgiveri.

Det blev en oförgätlig dag. De fyra andra använde skjuts hela vägen ända fram till Parikkala, vadan vi fyra blevo på fyra man hand, eller kanske jag vågade säga, ofta nog, på två gånger tumanhand. Det var visserligen en ganska varm dag, men vi hade klätt oss i svalaste sommar-vandringsdräkter, och kärrorna fingo forsla fram allt vad överflödigt var.

Mellan oss alla rådde en förtrolighet, även mellan fröken Marianne och mig, som fyllde mitt hjärta med glädje, ja, varför skulle jag inte säga det rent ut: med sällhet. Jag föreställer mig att någon annan måtte ha varit med om detta samma — detta sällsamma välbehag, som födes av känslan, d. v. s. som hos mig uppkom av något slags känsla av att fröken Marianne trivdes väl i mitt sällskap, att hon gärna vandrade vägen fram, småpratande på sitt på samma gång kloka och glättiga och sant kvinnliga sätt med mig, jag som knappast tidigare vågat närma mig en dam. Jag tyckte rent av att jag kommit in i en ny värld med ny luft, och att där gick en väg, längs vilken jag färdades fram och som ledde till något härligt och underbart, som jag aldrig drömt om att få uppleva.

Tannhäuserundret, då gröna blad slogo ut på pilgrimmens torra stav, är kanske icke ensamt i världshistorien — kanske kan det slå ut en röd blomma också för en fattig yngre lektor i teckning!

Efter en härlig aftonvandring i kvällens svalka genom Parikkalas naturfagra nejder nådde vi på kvällen gästgiveriet i närheten av stationen och gingo, efter en präktig kvällsvard, som Emanuelsson styrt om, i god tid till vila.

Det gällde nämligen att vara „underst bitti” uppe följande morgon, för att bestiga det tidiga, från Elisenvaara kommande tåget.

— Se saken är den, hade Emanuelsson dekretat, att om man kommer österifrån skall man bevandra Punkaharju på morgonen, om västerifrån på kvällen. Punkaharju *kan* visserligen vara utomordentligt vackert även annars, men som regel gäller att ha solen mera eller mindre i ryggen och låta den ha sitt spel på fururaderna framför turisterna.

Det vart alltså uppstigning strax efter halv fem på morgonen, en kopp kaffe med smörgås, och så äntrade vi tåget kl. 6.15 då det passerade Parikkala station.

Det var gott om utrymme på tåget, och Emanuelsons, fröken Marianne och jag slogo oss ned i en avdelning, de fyra andra i en annan. Vi hade emellertid inte suttit många minuter då Viola försvann för att titta efter några saker, och inte så värst länge efter hennes sortie steg också Emanuelsson av någon outrannsaklig anledning upp; han påstod att han hade något att säga privat åt Viola, och så blevo fröken Marianne och jag på tu man hand i vaggongsavdelningen.

Det var något besynnerligt med fröken Marianne denna dag. Hon var tyst, det var liksom om något av föregående dags glada förtrolighet skulle vara försvunnet, hon svarade litet matt på mina frågor, utan att dock visa någon benägenhet att inte vilja vara tillsammans med mig. Jag kände mig, ärligt sagt, fullkomligt hjälplös inför detta, ty jag hade kommit in på ett främmande område, där jag begrep ingenting. Det enda jag hade lärt mig var ju teckning och kanariefågelskötsel, och detta half mig icke nu ett dyft. Oro fyllde nu i alla fall min själ.

— Det var en härlig dag i går, fröken Marianne, sade jag slutligen efter det att vi suttit en stund tysta och genom fönstret beundrat det förbiilande landskapet.

— Det var det visst, bekräftade fröken Marianne, men så tystnade hon.

— Fröken Marianne, tog jag åter vid, vad är det med Er i dag, ni är så annorlunda än i går. Är ni ledsen på mig på något sätt? Jag lovar er att jag inte vill göra något annat i världen än försöka vara... så... att ni är tillfreds med mig.

— Det vet jag, sade fröken Marianne ganska vänligt, och huru skulle jag kunna vara ledsen på er? Tvärtom... jag tror att ni är en både god och fin man, och ni vet mycket väl att jag trivs bra tillsammans med er.

Tåget bultade då det passerade skenskarvarna, men det var intet mot vad mitt hjärta bultade efter dessa ord av Marianne. Jag kunde inte få fram ett ord, först, och när jag slutligen lyckades säga något blev det säkert ganska tafatt.

— Fröken Marianne, kom det lågt från mig, om ni kunde bry er om mig skulle jag bli den lyckligaste människa som någonsin funnits och någonsin kan komma att finnas i hela världen. Tror ni att ni skulle kunna det?

Naturligtvis var detta banalt sagt, men vad kan man fordra av en yngre lektor i teckning, och dessutom — vem kan börja i ett dylikt ögonblick och sätta ihop något originellt och vackert tal. Jag tror ej åtminstone på dessa fraser, som i romanerna gå och gälla för vad människor sagt. Fröken Marianne var tyst ett par sekunder, så vände hon sig åt mig, såg mig ganska vackert in i ögonen och sade ett enda ord.

— *Kanske*, sade hon. Och med detsamma steg hon upp och tillade: nu få vi då lov att gå och leta rätt på de andra. Vem vet annars vad de kunde tänka, tillfogade hon och gav mig ett leende...

Marianne, Marianne, Marianne, vad skall jag tro???

Jag satt där länge, försänkt i djupa och stridiga tankar, till dess att slutligen konduktörens „*Punkasalmi*” vidpass klockan 8 förflyttade mig från fantasiens värld till verkligheten. Vi stego ur, vårt bagage gick emellertid till Punkaharju direkt och så anträdde vi vår

— Fröken Marianne, tror Ni att Ni skulle kunna det?

— *Kanske*, sade hon.

förtjusande färd, i sakta tempo med talrika mat- och andra raster.

— Ja, vad skall jag tro, frågade jag Emanuelsson, då vi ett par timmar senare vandrade fram längs pärlan n:o 2 i Finlands natur, Punkaharjuåsen. Jag var i en

sådan vånda, att jag måste skaffa mig en förtrogen, och jag redogjorde i kort-het för intermezzot på tå-get.

— Hm, sade Emanuels-son, sade hon *kanske*?

— Just det, detta enda ord: *kanske*!

— Vet du, apropos det-ta, kom det nu från den alltid oberäknelige Ema-nuelsson, vad skillnaden är mellan en diplomat och en dam?

— Nej, det vet jag inte, eller tror mig åtminstone inte veta.

— Det var besynnerligt. Nå ja, skillnaden är denna:

Men då i drömmen änglavin-gar plötsligt begynte växa ut från Liisas skuldror och pigan höjde sig till flykt.

Då en diplomat svarar *ja*, då menar han *kanske*, och då han säger *kanske* menar han *nej*; säger han *nej*, då är han ingen diplomat. En dam åter — säger hon *nej*, då menar hon *kanske*, och då hon säger *kanske* menar hon *ja*; säger hon *ja* är hon ingen dam!

Det räckte några sekunder innan jag fått innebörden av Emanuelssons tolkning fullt klar för mig.

Du menar alltså... utbrast jag.

— Jag menar ingenting, svarade Emanuelsson, så gäckande på mig och skyndade på sina steg så att han hann fatt Viola.

Efter en härlig vandring mellan pelarraderna av Punkaharjus gulrött lysande furor nådde vi omsider Hotell Finlandia, i vars härliga sängar vi fingo en välbehövlig vila efter strapatserna under fotvandringen från Imatra.

Min sömn fylldes dock av drömmar — om diplomater och damer och kanarifåglar, om Rompanheimo och Hilma och vidundret Liisa, men då i drömmen änglavingar plötsligt begynte växa ut från Liisas skuldror och pigan höjde sig till flykt vaknade jag „med en smäll” som det heter, lagomt nog för att få se postkamrern, med ett lidande uttryck och nedsjunket bakhuvud, fördrivande vilans timmar med fåfänga försök att i halvdunklet ta livet av Punkaharjus illistiga mygg.

KAPITEL VI.

UNDERBARA DAGAR PÅ PUNKAHARJU. — MARIANNE OCH HENNES CIRKLAR. — ETT SNUSARÄVENTYR I NYSLOTT.

Egentligen hade vi tänkt stanna på Hotell Finlandia endast en eller högst tvenne dagar, men när vi tänkte så hade vi gjort upp planen utan att taga Punkaharju med i räkningen. Det förefaller mig att denna underbara ås måste vara det i sin stil förnämast natursköna, som finnes i hela landet. För det mesta var det dock Emanuelssons och fröken Marianne och jag, som vandrade fram längs åsen i olika belysningar, i morgonens klara och friska soluppgångsljus, i aftonens eldflammande belysning på tallarnas oändliga pelarrader, i det mulna vädrets grå högtidlighet med fjärdarna i glans av silver och bly. Knappast en „vrå” av hela åsen blev oundersökt. Vad som förvånade oss var den ringa frekvensen — en vandrare eller par då och då, ett åkdon någongång på dagen och däremellan förstås en bil, som surrade fram över åsen likasom om man bjudit till att slå rekord i att inom de minsta möjliga antal minuter „beundra” det mesta möjliga.

De andra beundrade Punkaharju på ett annat sätt,

d. v. s. kaptenen fann dagen efter vår ankomst en trio skruvspelare, som befanns uppskatta denna kvarleva av förra finska militären på ett särdeles ihållande sätt, postkamrern tog små korta promenader, såg lidande ut och kämpade mot myggen, och vad systrarna Maiken och Katri angår klämde de mellan måltiderna in sina redan förut svällande behag i ett par på udden uppsatta hängmattor. De smärre bitar de värda systrarna till fots tillryggalagt mellan Rautjärvi och Parikkala hade allaredan tagit, såsom Emanuelsson sade där, alltför hårt på fläsket och de två togo nu skadan igen genom att hänge sig åt ett övermått av dolce far niente i hängmattorna, varuti inbegreps fullkomlig vila för deras frånvaro på tankar. Endast vid måltiderna visade de ett stort mått av aktivitet, vilket föranledde Emanuelsson att påpeka att om Rompanheimos pappa — han, som enligt redogörelsen i „Skogshyddan” varit missionär och blev uppäten av sin församling — till stöd och hjälp i sitt arbete för spridande av ordets ljus i det mörkaste Afrika haft fruarna Maikki Paranoja och Katri Knoppelin hade han gott kunnat få åtminstone ett par veckors respit.

— Vad menar redaktörn med det, frågade fru Maiken med sitt vanliga menlösa ansiktsuttryck.

— För all del, svarade Emanuelsson med ett förbindligt leende, jag menade blott att om niggerförsamlingen haft lyckan att i sin mitt äga ett par damer av Edra verkligt storartade behag hade de naturligtvis i främsta rummet ägnat Er sin kanske något påflugna hyllning.

— Aj, jasså, kom det nu från fru Paranoja, redaktörn

ville blott säga oss en artighet. Ja vet ni, jag har aldrig förstått mig på de där bengetterna, fortsatte den goda frun och spände på sin byst av en volym, som kunnat väcka uppmärksamhet t. o. m. hos en Ludvig av Frankrike, — min salig man sade också alltid att han inte tagit mig för min intelligens, utan för min vackra figurs skull.

— Låt oss prata om annat, inföll nu Viola med en blink av humor i blicken, det är inte vänligt att tala om dylikt i närvaro av Marianne och mig, som säkert inte tillsammans väga lika mycket som fru Paranoja.

— Ha ha ha ha, skrattade kaptenen, de gustibus non est disputandum, men vi gamla militärer, vi ha nog alltid mest tyckt om grandissimo, i krig, i vin, i kortspel och i kärlek. Varså god, fru Maiken, får jag servera Er en portion skinka till, tillade den chevalereska krigaren, som börjat ägna fru Paranoja en hyllning, vilken bevisade att alla minnen av det sorgliga whistpartiet i Skogshyddan definitivt förbleknat.

— — —

Det var, som dansken säger, en underfull vecka, åtminstone för fröken Marianne och mig. Vi kommo nästan genast i en vana att varje dag på tu man hand företaga en lång vandring tillsammans, promenader i skog och mark, längs åsen och sjöstränder, som jag aldrig skall glömma. Därvid lade jag märke till något, som jag aldrig förut fäst mig vid, nämligen huru oerhört mycket trevliga samtalsämnen det egentligen finnes i världen. Man skulle tycka att vi två fröken Marianne och jag, som representera två så enformiga yrken som kontorsräkning och skolteckning, snart skulle ha talat

slut, men tvärtom föreföll det som om tiden inte alls räckt till för allt vad vi hade att prata och resonnera om.

— Vet Ni vad, sade jag en kväll då vi vandrade längs åsen, beundrande huru furorna avtecknade sig mot fonden av grönskande strandpartier och de kvällsblå vattenen, jag tycker att vi verkligen har så mycket att prata med varandra om, tänk nu blott huru vi ofta på kvällen rakt måste bryta av en diskussion för att fortsätta dagen därpå. Jag tror rent att det skulle räcka för hela livet, tillfogade jag, och blev samtidigt med ens alldeles skrämmd, ty jag insåg att fröken Marianne kunde uppfatta detta såsom någotslags frieri på omvägar, och det var hemskt att tänka, ty...

— Ja, sade fröken Marianne och log ett litet gåtfullt leende, och kanske inte ens hela livet skulle räcka till!

Vad menade hon? Jag kände att jag, gamle yngre lektor i teckning, rent av rodnade, och jag fick inte fram ett ord. Det blott snyrpte i halsen på något besynnerligt sätt. Men det allra besynnerligaste var att inte heller fröken Marianne sade ett ord, utan tigande gick en lång stund. Just hade vi talat om huru oerhört mycket vi hade att tala om, och nu hade vi med ens ingenting att tala om. Det ligger något gåtfullt och obegripligt i detta, som herrar psykologer, huru skarp-synta de än må vara, svårligen skulle kunna förklara. Jag har en känsla av att fröken Marianne, om jag skulle säga vi två, stå likasom utanför hela mänskligheten och att det som händer oss och försiggår med oss är något, som aldrig förut upplevats av någon annan. Till den grad besynnerligt är det. Emellanåt tycker jag att jag skulle kunna ta henne i handen och så skulle vi gå

samma väg genom hela livet, och det förefaller mig så naturligt att jag rent av kan inbilla mig att det verkligen *skall bli* så, och så med ens tycker jag att hon står högt uppe på ett oerhört brant berg och att jag aldrig kan komma dit upp. Jag känner mig vara, såsom jag sett det uttryckt i någon roman „ett rov för stridiga känslor”, och trots allt har jag aldrig i mitt enkla liv som yngre lektor i teckning känt mig så underligt lycklig och förväntansfull på livet. Ofta tänker jag på en särdeles bra bok av Turgeniev, som på ryska heter „Nakanounie”, vilken lär betyda ungefär något sådant som kvällen före en stor högtidsdag. Nå ja, jag må protestera mot mina känslor och inbillningar huru mycket som helst, i alla händelser är hela mitt inre ett enda „nakanounie”, ja så fullt därav att jag tycker att jag inte kan få det att rymmas länge mera, utan ettdera måste det få komma ut eller också går jag sönder. Vilket sällsamt öde att allt detta sällsamma skall falla på en fattig yngre teckningslärarens lott, när i världen dock finnas så otaliga märkliga och framstående personer, som mycket bättre än jag skulle förstå att reda sig i denna oerhört brydsamma belägenhet.

Emellertid var det naturligtvis fröken Marianne, som fann sig.

— Vet lektorn, sade hon, varför vi har så mycket att prata om?

— Nej, svarade jag sanningsenligt, men kan fröken Marianne förklara det?

— På sätt och vis, kanske, svarade hon. Och så tog hon sig för att medels en ganska bastant spatserkäpp med en tyvärr inte riktigt vacker krycka, som jag

på hennes begäran skurit åt henne av en präktig en, rita tvenne cirklar — inte mycket bättre än mina dumma elever, det vill jag dock bekänna — i sanden på vägen. Ser ni, sade hon och satte i den ena cirkeln tvenne prickar, har Ni märkt huru Emanuelsson och Viola alltid ha oändligt mycket och trevligt att tala om.

— Ja visst, det har jag.

— Nå väl, det beror på att den här pricken är Emanuelsson och den här fröken här är Viola och att de befinna sig inom samma cirkel eller ring, tror jag.

— Och, sade jag med svävande stämma.

— Och, upprepade hon, men med detsamma strök hon ut båda cirklarna med sin fot och utbrast i ett energiskt: — Klockan är visst förfärligt mycket, inte ha vi tid nu vidare att rita cirklar. Herr lektor, låt oss ta ut stegen, annars kan ett tu tre Emanuelssons tro att det hänt oss något.

Jag gick tyst bredvid, åter och åter och på nytt „ett rov” för de där stridiga tankarna. Än nära mig, än uppe på berget! Och dock: fröken Marianne är väldigt bra, allt igenom bra — och sig själv, fastän hon synes olika. Det finnes icke, har aldrig funnits och kommer aldrig att finnas hennes like på denna jord.

Har jag kanske sagt detta en gång förr — jag minnes inte . . .

Efter en veckas härlig vistelse på Punkaharju och det sällsynt trevliga Hotell Finlandia voro vi äntligen tvungna att fortsätta färden in till Nyslott, som ju är en ganska förtjusande inlands-stad och har äran att vara

belägen tätt invid vårt lands mest pittoreskt sköna, imponerande och stämningsväckande borg: Olofsborg.

Olofsborg, som ingen av oss utom Emanuelsson och kaptenen sett förut, var bra, ja borgen inrymmer icke blott fornminnen, som tjusa oss, utan även sådana från nyaste tid, det vet jag numera, som överstråla allt annat, — men, o himmel, vårt hotell. Om man nu med namnet „hotell” må behedra detta „Matkustajakoti Aino”, som antagligen fått sitt namn till minne av Aino Ackté från den tid, då hon under de alltid minnesvärda ypperligt arrangerade operafestspelen kommenderade tonernas härsmassor och icke såsom nu republikens härsmakt. Någon underlig nyck av resandeströmmen, där en del kongressämnen dominerade, hade gjort att varje bättre hotell var klickfullt, och för oss återstod ingenting annat än „Matkustajakoti”, där vi „proppades in” i fyra rum av blygsamma proportioner och med den sällsammaste möblering — sängar från olika håll av mest skiftande karaktär, vilsegångna stolar, ranka bord, låghalta „kommoder” och söndrigt porslin. Vi ställde in vårt resgods, åto en bra middag på badanstaltens Casino, hunno med en kort aftontur till Olofsborg, därifrån dock ett begynnande regn snart drev oss, och firade slutligen Saiméns namnsdag med en extrafin Casino-supé, till vilken medfördes även ett drygt kvantum av Violas och Emanuelssons utmärkta blandningar.

— Här ska festas, sade Emanuelsson med eftertryck; visserligen har ännu ingen av vårt sällskap förlovat sig, trots det att tre unga damer och dito herrar i ett par veckors tid delat ljuvt och lett och fastän fru Maiken och kapten v. Flycht, gubevars, och fru Katri

och kamrer Maerkelin för länge sedan bort vara på det klara med varandra, andra att förtiga (sådan är Emanuelsson!), men i alla fall: i dag är det Saima, och då vi inom kort skola passera Saimen kunna vi egna föremålet vår blyga, nittiosexprocentiga hyllning.

— Kan du icke, interfolierade Viola, först hylla damen där; det är verkligen det excellentaste jag sett i den stilen, . . . men, vad i all världen, är det inte . . . du vet, den omskrikna karrikatyren i senaste „Lucifer?”

— Nej då . . . det är omöjligt, nej inte är det *hon*, fastän förbaskat *likt* är det!

Så skredo vi då till hyllningen av Saimen, och följden blev att vi till smörgåsbordet togo en rad av Violas ypperliga och till kaffet Emanuelssons patent, vilket allt smakade utmärkt, men följden blev även en annan, som inte precis var lika trevlig.

Under supén hade vi fäst oss vid en ensam man av tämligen otrevligt utseende, som satt apart ett stycke från vårt bord och påtagligen med intresse följde vad vi hade för oss, likasom händelserna på och vid och under andra bord på den rymliga, välbesatta verandan.

Emanuelsson, som satt med ryggen vänd åt mannen, blev slutligen av Viola uppmärksamgjord på figuren där borta, han vände sig om och var strax på det klara med saken.

— Det är en snusare, dekreterade han ögonblickligt, det är omöjligt att misstaga sig på en dylik. Det är med dem som spionerna i dramatiken — man känner strax igen dem på deras otäcka blick och lömska sätt att röra sig. De representera begreppet hyena eller schakal eller — Judas i moderna Suomen tasavalta. Och likasom

Judas äro de flesta av dem när som helst beredda att förråda sin mästare och herre Liakka, visserligen inte för trettio mark, men i dess ställe när som helst för ett lagom kvantum alkohol. Tvåtedjedelar av alla snusare äro, säges det, fullblodsalkoholister, och det vet man av i socialministeriet, men man lär tolerera det medan det visat sig att de mest energiska och hänsynslösa snusare just äro de oförbätterligaste drinkare. Det är såsom om deras nykterhetsnit skulle behöva sprit för att stegras till högsta möjliga mått av aktivitet, eller skulle vi göra ett nytt och och säga *akvativitet*.

Vi skötte emellertid med all skicklighet vår „täring”, såsom Emanuelsson uttryckte sig, den gult lysande likören dracks i ölglas, man slog i då snusarn tittade åt annat håll, och vi kommo lyckligt hem till vårt olycksaliga „matkustajakoti”.

I ett rum inlogerade sig kamrern och jag och bakom oss Emanuelssons med fröken Marianne bakom en skärm. Systrarna Maiken och Katri hade sitt rum för sig, och kaptenen, som ingen ville sova med, snarkade sig igenom sin natt i ett miniatyrkrypin långt borta invid matsalen. Emanuelssons och fröken Marianne måste gå genom vårt rum, men på turistfärder kan man ju, sade Emanuelsson, om det gäller ligga alla i ett rum, såsom exempelvis i stugan på Koli för några år sedan . . .

— Var det damer med, avbröt honom Viola, det har du aldrig berättat om för mig.

— *Om* det var, replikerade Emanuelsson med gemytligaste öppenhjärtlighet. Vi voro tre unga damer och tre unga herrar, det är åtskilliga år sedan dess, och vid den tiden fanns det på Koli endast en ganska primitiv

turiststuga med en enda oerhört bred lave att ligga på. Och på den fingo vi lov att sova allesamman, alla sex.

— Men det är ju oerhört, inflikade fru Paranoja, som råkade vara närvarande.

— Visst var det oerhört, fortsatte Emanuelsson, men det oerhördaste var att vi kom underfund med att det enda rationella sättet att sova var att sova turvis, d. v. s. omväxlande en dam och en herre och alla med ryggarna åt varandra. Det blev bäst rum och varmast på det sättet — ni skall yeta att detta var de första dagarna i juni och duktigt kallt på nätterna.

— Och så! frågade fru Paranoja och spärrade upp ögon och öron.

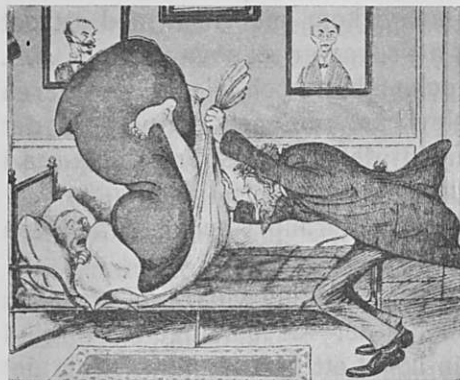
— Ja, så var det just ingenting vidare än att laven var oerhört hård, så att det var omöjligt att förbli i samma läge längre än högst ett par timmar, och då det var omöjligt att vända sig ensam, ty det hade vållat oordning i hela slagordningen, hade den, som råkade vara vaken, rätt att då vi legat på en bog minst en timme kommendera ett sakta „vända!”, varpå hela falangen gjorde helt om och jag fick fröken Stenlunds starka andetag i nacken i stället för fröken Cronqvists outhärligt milda.

— Det var oerhört omoraliskt, sådantdärnt, utbrast fru Paranoja indignerat, fastän jag naturligtvis kan förstå att herrskapet inte var avklädda.

— Varför tror fru Paranoja det då, inföll Emanuelsson, inte minns jag så noga, men åtminstone hade vi tagit hatt, kängor och fältflaska av oss. Vi hade gemensam filt för våra sammanlagt tolv fötter och togo en

konjakkare i rad vid varannan vändning för att stuka kölden.

Det blev nog för fru Paranoja — hon försvann, och rätt snart därpå höll hela vårt sällskap, var i sin „stad”, på att slumra in då jag väcktes av att någon öppnade

— Perkele, utbrast snusarn ilsket, tietysti te olette panneet se piiloon!

bricka åt kamrern, som låg närmare dörren, och meddelade på finska att han skulle verkställa en undersökning för att få reda på „herrskalets förråder”, ty att vi i hemlighet haft med oss något på Casino, det hade inte undgått honom. I ett huj hade han våldsamt slitit upp kamrerns och mina resdon och, vräkande allt huller om buller, letat igenom dem, självfallet utan att finna en droppe alkohol.

— Perkele, utbrast han ilsket, tietysti te olette panneet se piiloon”, rusade fram till kamrerns säng och

dörren och tände det elektriska ljuset. Ytterst häpnade och bländade av det starka ljuset tittade kamrern och jag upp.

Vad, vad i himmelens namn! Det kunde inte vara något missstag...

Där stod snusarn från Casino, visade fram någotslags snusarbricka

vräkte med ett slag upp madrasserna så att den arme kamrern kom i det besynnerligaste och bedrövligaste läge, naturligtvis för att se om där fanns någon sprit gömd mellan madrass och sängbotten.

Detta blev för starkt för mig, jag blev fri från allt vad yngre lektorsmässig oföretagsamhet heter, hoppade ur sängen, var med ett par steg framme vid dörren till Emanuelssons och damernas rum, öppnade blixtnabbt dörren och ropade:

— Emanuelsson, fort upp till hjälp, fan är lös!

I en blink var Emanuelsson, som med sin jovialiska läggning när det gäller kan förena både vighet och slagfärdighet, ur sängen, fick ett par tofflor på sig och nästan flög in i vårt rum i lagom tid för att se den arme kamrern sprattlande med sina nakna underliga fötter, allt medan snusarn lyfte madrasserna allt högre för att ta reda på om där dock inte gömdes något under dem.

Jag har ofta påpekat att Emanuelsson är av synnerligen reslig växt och med en allt annat än blygsam kroppshydd. Dessutom är han oerhört stark. Med ett skutt var han framme vid sängen med den vettskrämde kamrern, grep ett stadigt tag i snusarn, ryckte ut honom mitt på golvet och skakade honom som en trasa. I det samma utbrast han med något av begynnande triumf i tonen:

— Karlen är drucken, han luktar sprit som fan själv. Hit och visitera honom, tillade han, varvid snusarn gjorde lika vanvettiga som fåfänga försök att vrida sig ur skruvstället av Emanuelssons nävar. Hit allesamman, Viola, Marianne, genera Er inte, ni är förtjusande i edra nattdräkter, kom genast hit, ty vi behöva vittnen. Under-

sök slusken, tillade han med adress till mig, nu får du en gång visa till vad en yngre lektor i teckning kan duga. Kroppsvisitera honom!

För mig återstod icke annat än att lyda, ty kamrern låg stilla kvidande i sin upprivna bädd, och damerna — ja, där stodo de mycket riktigt i sina förtjusande nattdräkter innanför dörren, fröken Marianne med sitt mörka hår utslaget över de vita skuldrorna.

Med ett obehag, svårt att bemästra, gick jag till mitt värv, vilket emellertid visade sig ytterst framgångsrikt, i det att den utmärkte förbudslagstjänaren i bakfickorna hade tvenne betydligt stora platta flaskor 96 %-tig sprit, i ena barmfickan en taskumatti med någotslags inhemsk konjak samt slutligen i vänstra byxfickan ett litet krus bols.

I närvaro av dessa vittnen, yttrade nu Emanuelsson med ett slags domarallvar, upprättas i morgon protokoll över denna affär, att insändas till socialministeriet och alla bättre tidningar i landet. Och nu, lektor, gå framför och öppna dörrarna, karlen här är i angeläget behov av frisk luft.

I den ljusa sommarnatten företogs så en sällsam gärning. Främst gick jag, som öppnade först dörren till vestibulen och så den yttre på vid gavel, efter mig följde Emanuelsson med den sprattlande, men något ostadige snusarn i ett järnhårt grepp, och tåget slöts av de båda vitklädda damerna, som stannade i vestibulen för att åse exekutionen.

Denna var kort och särdeles effektiv. Emanuelsson lyfte snusarn på armlängd framför sig, så förde han ena benet bakåt, likasom för att få fart, och så träffade

foten av samma ben snusarn på ett påtagligen även för dylika syften skapat ställe, och en tiondedels sekund därpå flög snusardjävuln genom luften, snuddade lätt vid trapporna och hamnade med en duns på den till all lycka för honom ytterst lantligt skötta gatan.

— Helt om, kommenderade Emanuelsson, stängde dörren och låste den. Låt oss uppsöka våra gräsliga sängar, vi ha en morgondag och vi ha Olofsborg!

Vi skakade alla hjärtligt hand, utan att ett ögonblick reflektera över våra lätta dräkter, alla utom postkammern, som utmattad och förstörd låg i sin sängruin och hade fått en kall baddning på sitt berömda bakhuvud.

— Om han kommer tillbaka, jämrade sig kamrern, då dör jag.

— Han kommer *icke* tillbaka, resolverade jag, släckte det elektriska ljuset, kröp ned i min säng och somnade med tanken svävande kring fröken Mariannes mörka lockar i kontrastverkan mot denna vita, bedårande dräkt, som jag säkert sett för första och på samma gång sista gången i livet.

En tiondedels sekund därpå flög snusardjävuln genom luften.

KAPITEL VII.

„GRANDE SOIREE OLAVINLINNOISE”. — EN
MÄRKLIG TILLDRAGELSE I DEN GAMLA BOR-
GENS HISTORIA. — D. D. SAMT M. M. — HEM-
FÄRD OCH „THE END”.

— Vad tänker du göra med snusarn, frågade jag
följande morgon.

— Anse att han är näpst och släppt, svarade Ema-
nuelsson. Karn ligger, mänskligt att döma, i dag på
mage med kompresser på båda ändarna, och jag är inte
hämndlysten. Inte kan man utrota snusarna genom att
oskadliggöra en enda, ty det är ett yrke för allt mora-
liskt undermåligt folk. Vi gitte inte vidare tala om
honom, dagen är härlig, vi ha ett ypperligt program,
och i kväll har badkommittén för nöje och nytta ordnat
om en „Grande soirée Olavinlinna”, ty naturligtvis
måste det heta så och inte „de Olofsborg”, lika litet som
man kan avstå från Suomenlinna, och för den „inter-
nationella publikens” skull måste det finnas även andra
än rent finskspråkiga program — blott inte något på
svenska!

Dagsprogrammet fylldes med utmärkt precision och
framgång — såsom alltid, då Emanuelsson styr (jag må

verkligen i parentes här påpeka, att visserligen i dessa mina skildringar berättas mycket, som inte direkt har med Emanuelssons att göra, men hela resan bär dock deras „signum”, de två representera det lugnt sammanhållande, älskvärt dirigerande och humoristiskt underhållande elementet, de äro sommarresans chefer, var på sitt sätt, Emanuelsson med sin oerhörda trevliga trygghet, sin aldrig sinande humor, outtömliga uppfinningsrikedom och rådighet, Viola genom sitt välgörande trivsamma lugn, sin godhet och finkänsliga förmåga att ställa allt till rätta och alla till freds; förty är detta i alla händelser „Emanuelssons på resa”, oberoende av att vi andra också resa, även jag, ack, huru skall det sluta för mig — suckar jag och slutar parentesen), alltså programmet fullföljdes, varvid vi begynte med en lång förmiddagsvisit på eller rättare sagt i Olofsborg. Systrarna Majken Paranoja och Katri Knoppelin, som föregående dag varit för trötta för den korta turen dit, följde nu med, men då vi skulle ros över det av strömvirvlar upprörda sundet mellan fastlandsbryggan och Olofsborg var det stopp för fru Paranoja.

— Jag går aldrig i den båten, halvskrek hon, jag far aldrig över det vattnet, aldrig. Ser ni icke huru vattnet virvlar som vansinnigt, jag kan inte se det, jag förlorar förståndet om jag skall se detta!!!

— Ni behöver inte förlora förståndet, replikerade Emanuelsson med älskvärt lugn, ty det som ni har sitter så fast att det inte *kan* gå förlorat. Och det är inte den minsta fara — miljoner människor ha farit här över, och veterligen har inte en enda förlorat livet på den kuppen.

— Ja, herregu, redaktörn, inte vill jag motsäga Er,

men ser ni jag kan inte se det, det där när vattnet vrider på sig och kastas hit och dit — allt inom mig råkar i oordning, jag tycker likasom att jag upplöses i mina enkla beståndsdelar . . .

— Nej, för fan, låt bli, utropade kaptenen, som tagit sig sin militära rätt att svära, låt inga beståndsdelar gå förlorade.

— Kan vi inte leka „Blindbock”, inflikade med matt stämman kamrern, som såg klen ut efter föregående kvälls snusargymnastik, när fru Paranoja har bindel för ögonen ser ju fru Paranoja ingenting, och så ta vi bindeln bort när vi lyckligt kommit fram.

Kamrerns genialiska projekt accepterades med allmänt jubel, fru Paranoja hade inte kraft att säga nej, utan fick en näsduk knuten över ögonen och kom på det sättet, hållande sin kära syster Katri i handen, utan äventyr över till Finlands vackraste fornborg.

Under återstoden av dagen bestego de flesta av oss utsiktstornen å biskopsgården samt å Hungerborg — jag kan inte underlåta att påpeka att det senare stället aldrig nämndes vid sitt rätta namn, utan ideligen kallades „Skogshyddan” — och gjorde före middagen ännu en rundvandring i den enastående vackra parken. Vi återvända en bakväg till Casinot, emellertid en ny, stor överraskning väntade oss: pigan Liisa från Kaukanankukko prästgård! Hon stod i ett skjul och manglade.

— Vad i all världen, utbrast Emanuelsson, är det verkligen Liisa. Huru i hälsike har Liisa kommit hit.

— Kuin ja ple portsörd, svarade Liisa, som på något

sällsamt sätt lärt sig en smula „venska”, å åka junalla hit å ple manklerska på Kaasino. Å kuin volkskolsopettaja vick sii niin sanoj että pelata teaatteri Olavinlinnassa!

— Liisa spela teater, men vad skall Liisa spela, utbrast Viola häpet.

— En sano, svarade Liisa med ett oerhört leende, men vint ska te pli, någon ve sku te vara, sanoi opettaja.

Efter en gedigen middag, sammansatt enligt Emanuelssons anvisningar, förfogade vi oss så vid sjutiden tillbaka till Olofsborg för att bivista „säsonkin clou”, den stora Olavinlinnoiska soarén, som bjöd på musik, festtal, sång, festpoem, solodans av „vår framstående inhemska konstnärinna Sirkka Tanssinheimo” samt en teater-

... åka junalla hit å pli manklerska ...

pjes „Oma maa mansikka, muu maa mustikka”, som enkom för festen författats av en av badgästerna, folkskollärarn Simo Simonheimo från Rautavaara socken någonstädes västerom Nurmes.

Efter några minuter nådde vi slutligen våra platser, helt nära den improviserade scenen, bakom vilken — litet i samma stil som under Aino Acktés operafestspel, Olofsborgs högvälvda salar fungerade såsom ett slags artistloger.

— Se här, sade Emanuelsson och visade en fotografi,

så här såg det ut i juli 1916, då Aino spelade Margareta i Faust. Jag tog själv bilden från min plats.

Programmet för aftonen var fullkomligt tvättäkta. Musiken spelade fullkomligt som en septett på sextio-andra breddgraden bör spela, sången var bra, festpoemet obegripligt och festtalet... Ja med det var det på det sättet, att det i god tid hade beställts av en

Den magraste av de våra 4,711 konstnärliga danserskor.

edistysmielinen lektor i Ny-slott, som hade insänt det-samma alldeles i början av juli från Runni, där han bjöd till att bota sin Savonlin-naska reumatism. Det i hög grad fosterländska talet hade byggt på förutsättningen av en stor valseger med ökade mandat för de finska framstegsmännen, men sedan dess hade valresultatet blivit känt, och vederbörande i festkommittén försatta i stort bryderi. Då emeller-tid som känt 96 % av alla festtal äro lika hade man skickligt justerat de 4 återstående procenten och skapat ett tal, vilket verkligen var fosterländskt och slutade med ett „eläköön Suomi!”, varom alla gott kunde förena sig.

Solodansen exekverades av den magraste av alla våra 4,711 konstnärliga danserskor, med och utan ut-ländska studieresor, i en så lätt dräkt att det uppkallade fru Paranojas sedliga indignation.

— Det är oanständigt, utbrast hon lågt, man kan ju se nästan allting!

— Jag ser ingenting, replikerade Emanuelsson torrt, det finnes ju ingenting att se!

Solosången utgick åter från en av republikens 11,704 mera eller mindre skolade sångerskor, av vilka denna påtagligen hörde till de minst skolade, i betraktande av eller i åhörande av hennes toner, vilka uppenbarligen under oerhörd vanda för utprästerskan kastades ut för att rikoschetteras från den åldriga borgens murar.

Sist kom teaterpjesen, som snarast var ett par tablåer med text i versform och vidhängande musik. Först framträdde „prolooki”, klädd i svart fantasidräkt, och lade pjesens problem klart för åskådarne, varpå ridån gick upp för den första tablåakten, betitlad „Muu maa mustikka”.

Mot fonden av ett österländskt sammelsurium avtecknade sig någotslags odalisk-figur, barfotad, iklädd lingongrönfärgad vidlyftig österländskt simulerad dräkt med svart krage och med högra handen höjd liksom till varning.

Med detsamma sågo vi alla att det var „Liisa”, som ju skulle spela „ve” (fé). Hon var i sanning storslagen, med en liten underlig toppformig gul brätflös hatt och

— med högra handen höjd liksom till varning.

med dräkten så vid att hennes „naturliga” behag framträdde ogenerat i hela sin oerhörda och sällsamma yppighet. Ridån gick ned under en publik blandning av skratt och ogillande mummel. Emellertid framträdde prologen åter, uppläste ett par strofer och lät så med en rörelse av sin stav ridån åter höjas.

Vad vi nu sågo var något helt annat: en ung, förtjusande blond flicka i Aino-dräkt, sittande på en kulle och avtecknande sig mot ett vackert inhemskt insjölandskap i fonden. Det blev ett oerhört jubel i „salongen”, som endast ökades då „prolooki”, som var ingen annan än lärar Simonheimo själv, med imponerande röst framsade slutversen:

Nyt olette nähneet mustikkaa,
 nyt olette nähneet mansikkaa,
 nyt voitte te ehkä sanoa
 mikä niistä on parempi,
 se vieras ruma mustikka
 tai Suomen loistava mansikka!!!

I detta ögonblick satte hornseptetten till med Savolaisten laulu, i vilken publiken, stående, unisont deltog, varpå det åter hurrades, d. v. s. eläköönades, applåderades och så framropades lärar Simonheimo, som blygt men stolt tog emot de hänförda hyllningarna i anledning av den djuptänkta och vackra pjesen.

— När vi på hemväg sutto i båten, Paranoja åter med förbundna ögon, sade Emanuelsson lågt:

— Vet Ni vem den blonda flickan i Aino-dräkten var?

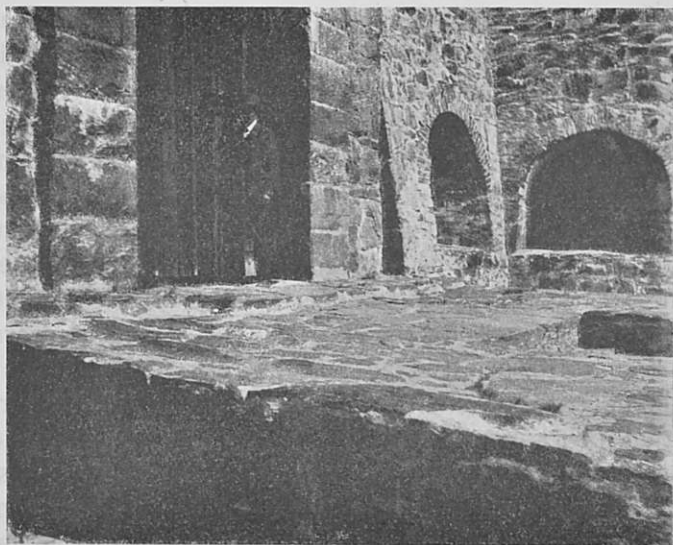
Nej, det visste ingen.

— Jo, fortsatte Emanuelsson, jag känner både hennes föräldrar och henne. De bada här i sommar, och han är inflyttad svensk, konsul Kalling av den kända Örebrosläkten...

Följande dag kl. 2 skulle vi med ångfartyget „Savonlinna” anträda färden över Saima-vatten till Willmanstrand, men innan detta blev verklighet hann mycket, oerhört mycket hända.

För det första gjorde, redan tidigt på morgonen, halva resällskapet myteri. Det vill säga: att fruarna Maiken och Katri skulle lämna oss, var från början beslutat, ty en färd på de ökända inlandsbåtarna representerade något för åtminstone fru Paranoja otänkbart, men till detta fogade sig nu att kaptenen och kamrern sade upp tro och lydnad. Kamrerens bakhuvud var fullkomligt diskvalificerat efter den hemska snusarnatten, och kapten von Flycht påpekade strävt att han var en gammal infanteriofficer och kände stark olust att på gamla dagar ta om från början inom marinen. I grund och botten var den gamle krigarn trött på det dock rätt ansträngande turistlivet och längtade efter sitt lugn och sin skruv. Högste befälhavaren Emanuelsson emottog myteriet ytterst nådigt, gjorde, följande höga föredömen, fullständig amnesti, om ock villkorlig i en enda punkt: alla, vilka vid vår återkomst följande lördag vore i Helsingfors måste ovillkorligen förbinda sig att vara med om sommarresans avslutningsfest. Det avhandlades ännu om detaljerna av amnestieringen då fröken Marianne och jag bröto upp — vi hade före-

gående kväll kommit överens om att ännu den sista morgonen göra ett avskedsbesök i det härliga Olofsborg, som starkt fångslat oss båda. Genom den sommarmorgontomma staden vandrade vi vår väg, fröken Marianne utrustad med den bastanta enkäpp jag hade

Vi döko genom de jättelika portvalven ut i borgens stämmingsfulla, natursköna inre.

skurit åt henne på Punkaharju, jag försedd med ett lätt spö av bambu.

I den svala, solljusa morgonen kommo vi till sundet, fingo en roddare, som förde oss över, och döka så genom de jättelika portvalven in i borgens stämmingsfulla, natursköna inre. Där fanns inte en människa,

allt var tyst, ljuvligt och stämmingsfullt. Endast slottsvakten skymtade i en portal, då vi passerade.

— Tänk, sade jag, egentligen för att säga något, tänk Er, fröken Marianne, ett liv inom dessa murar, exempelvis som slottsfogde, boende där uppe i hans „ämbetslokal”?

— Ja, svarade fröken Marianne, säkert skulle det nog vara härligt under den vackra årstiden, men sedan, om vintern. Och förresten, vad skulle det bli av lektorns elever och av mina försäkringsbrev, om vi...

— Ni säger *vi*, återtog jag och kände huru mitt hjärta med ens fick det liksom för trångt, menar Ni alltså att Ni... och jag... att vi...

— Jag tyckte att Ni sade *vi*, och varför kunde förresten inte vi, som äro så goda vänner, låta vår fantasi flyga.

Jag såg upp på Marianne, där hon stod så underbart harmonisk, käck i sin trevliga halvt sportmässiga dräkt, frisk och okonstlad, en kvinna såsom ingen annan. Och med detsamma kände jag att nu måste jag tala, nu *måste* jag få fram det, på sätt eller annat! Jag kände att om jag inte nu gjorde det så skulle jag svika en underbar stund, vilken ödet likasom skapat för att jag skulle få mod att säga vad jag bar inom mig, och på samma gång hade jag en egendomlig förnimmelse, ja det var likasom om det legat i denna milda, sommarfriska luft, som omgav oss och som vi båda andades, en maning, som också hon på något egendomligt sätt var medveten om och åtminstone inte jagade på flykten. Men på samma gång jag kände detta och tyckte att känslorna rent av höllo på att spränga mitt bröst, på

samma gång stod jag där i hela min enkla skepnad av yngre lektor i teckning fullkomligt oviss om vad jag skulle säga och hur jag skulle säga det.

Vi hade stannat på en liten öppen sandplan, omgiven av gräsmattor och buskar och med en bit av den grå gamla muren med ett murtorr i fonden. Spetsen av mitt spö ritade mekaniskt något i sanden... och med detsamma flög en idé i min hjärna. Det fanns ju i alla fall, tack vare Emanuelsson, ett sätt, en väg, som jag kunde gå.

Nu är det två D'n och nu skall ni gissa vad det betyder.

— Ser Ni, fröken Marianne, sade jag med ett i viss mån återvunnet lugn, under vilket dock gömdes hela min själs hemliga bävan, ser Ni, nu ritas jag här i sanden ett D.

— Jaha, sade Marianne vänligt, men vad betyder D'et då?

— Det är inte färdigt ännu, svarade jag, och så ritade jag, dock med så matt hand, att bokstäverna sannerligen ej voro värdiga en yngre lektor i teckning, ett D bredvid det andra och ungefär liknande det. Nu är det två D'n, och nu skall Ni gissa vad det betyder.

— Det är omöjligt, svarade Marianne, som av min mödosamt dolda sinnesrörelse måtte ha anat att något var „å färde”, men vore det utom D. D. också M. M.

skulle det betyda Deras Majestäter, men det ha vi ju kommit ifrån. Nå, fram med språket, lektor, vad betyda Edra D'n?

— Inte så rysligt långt från deras majestäter ändå, svarade jag uppmuntrad av Mariannes vänligt skämtsamma ton, ty det ena betyder Dam och det andra Diplomat. Och nu vill jag fråga Er om Ni vet vilken skillnad det är mellan en dam och en diplomat.

— Nej, det vet jag då verkligen inte, utbrast Marianne leende, men de måtte allt vara bra många. Men självfallet är det en „knopp”. Fram med den, herr lektor, ty jag ger mig ej förr!

— Naturligtvis, svarade jag, men först måste jag fråga Er om Ni kommer i håg något som Ni sade, det vill säga egentligen blott ett enda ord, som Ni sade åt mig då vi sutto på tu man hand på tåget från Parikkala till Punkasalmi. Vi pratade, jag sade något åt Er, eller kanske rättare frågade, och så sade Ni ett enda ord, minnes Ni det, fröken Marianne?

Jag vågade lyfta min blick så att jag såg Mariannes ansikte. Hon rodnade lätt, och det låg ett drag av sällsynt blygt behag över hennes anletsdrag, svagt skuggade av den klädsamma sportmössans skärm. Så sade hon, ganska lågt och med en kort paus mellan orden:

— *Kanske ... jag kommer i håg det!*

— Nå ja, återtog jag, ser Ni fröken Marianne, Emanuelsson har berättat åt mig att skillnaden mellan en diplomat och en dam är den, att när diplomaten säger ja, då menar han kanske, och säger han kanske så menar han nej, säger han nej, då är han ingen riktig

diplomat, medan en dam, om hon säger ja, d. v. s. jag menar om hon säger nej då menar hon kanske och om hon säger kanske...

— *Så menar hon ja*, inföll med lugn, klar stämning fröken Marianne och såg med sina vackra, kloka ögon rätt på mig. Nå väl: *Jag menade ja och jag menar ja*, och här har ni min hand. Och när jag ger den åt dig, Marius, då kan du lita på mig för hela livet!

Hon lät enkäppen falla, jag grep hennes hand, och jag vet med mig själv att jag kysste den och sade en förfärlig massa osammanhängande saker, som Marianne emellertid inte alls blev ledsen över, ty jag tror att hon en liten smul förstod huru det kändes i mitt fattiga yngre lektorshjärta att lyftas upp till lyckans och sällhetens höjder.

Slutligen blevo vi „ordentliga” igen och jag kunde rakt av inte låta bli att fråga huru Marianne visste att jag hette Marius; det vet i allmänhet ingen, sade jag, ty när jag gick i skolan kallade kamraterna mig på förtret Sulla, och på senare tider ha alla människor blott kallat mig lektorn eller oftast yngre lektorn!

— Det har jag vetat länge, sade Marianne med ett soligt leende, tror du att man går och förälskar sig i en yngre lektor i teckning utan att ta reda på vad han heter. Och det slog mig genast att det fanns ett slags syskon-... nej inte syskon alls, utan äktenskapstycke mellan våra förnamm, Marius och Marianne!

— Det var verkligen egendomligt, måste jag erkänna, och i samma ögonblick flög en kombination genom mitt huvud, jag grep mitt bambuspö och ritade invid de tvenne D'na ytterligare tvenne M.

— Där ha vi det, utbrast jag med denna befriade känsla som gör en människa glad, käck och företagsam, D. D. M. M. Deras Majestäter. Du är min drottning, Marianne, och jag är kung i lyckans rike, tillfogade jag.

Och då vi fortfarande voro ensamma i den gamla borgen slöt jag min drottning i mina armar, jag kände denna sällsamma lycksalighetskänsla, som växer fram ur medvetandet om vad en människa kan vara för en annan, och en lång kyss beseglade slutresultatet av teckningen av de tvenne D'na, den yppersta och märkligaste teckning yngre lektorn gjort under hela sitt fattiga och ensliga liv...

En fransk författare skulle sluta här, en engelsk skulle göra en epilog, skildrande situationen efter några år, då mannen, som under tiden blivit lord, tillsammans med sin dyrkade Phyllis sitter på altanen av sitt slott och de med glädje se tvenne barn, en förtjusande gosse och en bedårande flicka, glatt lekande springa mellan blomsterrabatterna. En yngre lektor i teckning vill inte sluta som fransosen och *kan* inte sluta som engelsmannen. Han berättar helt enkelt slutet av Emanuels sons på resa.

KAPITEL VIII.

ETT TELEGRAM, EN VÅNING OCH EN UPPTÄCKT. — SOVPROBLEMET PÅ „SAVONLINNA”. — HEMFÄRD OCH SLUT.

Under återvägen från Olofsborg fick jag, då vi kommit in i staden, en idé.

— Marianne, sade jag, kanske litet tafatt, ty jag sade visst varannan gång fröken Marianne och varannan Marianne, ska vi gå till telegrafan?

— Telegraferan?

— Telegraferan, ja! Det vore visserligen första gången i mitt liv, och inte vet jag riktigt huru det går till, men jag skulle ha lust att telegraferan klart besked om en förtjusande tvårumslokal åt söder, som jag ännu har på hand.

— Ser man på, sade Marianne med ett uppfriskande leende, yngre lektorn börjar bli oerhört energisk. Det är ju inte stort mer än en timme sedan vi förlovade oss, och redan är du i färd med att hyra våningar!

— Ja, men du skulle veta vilken charmant liten våning. Vi får inte låta den gå oss ur händerna. Och förresten, du berättade ju att du inte alls vet huru du

skall få bostad, och förresten, vad jag pratar, vi skola ju gifta oss och då skola vi väl bo tillsammans!

— Jo, det skola vi säkert, sade Marianne med pondus. Inte gifter vi väl oss heller för att bo åtskiljs på pensionat och äta förenade på automat. Men, låt mig se hur din, d. v. s. hur vår „våning” ser ut.

En gång för unders skull kommo mig mina insikter i teckning väl till pass. Den vackra tvårumslägenheten var likasom uppritad i mitt minne, med mått på rummen och allt, och i en handvändning hade jag gjort upp en liten teckning av hela härligheten. Två stora rum, kök med gas, badrum och för övrigt „alla nutida bekvämligheter”, till vilka även hörde centralvärme, varmt och kallt vatten. Det hela vann Mariannes odelade gillande, och så gick telegrammet „övertager tvårumslokalen mot utbyte av min” av. På mindre än tvenne timmar hade jag fått en fästmö och en tvårumslägenhet — kan en yngre lektor i teckning begära mera i denna värld!

— Ser du, förklarade jag, det här kan exempelvis bli ditt rum, det är större, och här kan jag bo, och köket är så väldigt propert att det utmärkt väl kan användas till matsal.

— Hm, kom det från Marianne, kunde man inte tänka sig att det här bleve vardagsrum, inclusive matsal, och det här sovrum...

— ...det vill säga, att vi skulle sova i samma rum menar du!

— Ja, så brukas det ju.

— Ja, naturligtvis har jag ju vetat det. Men ser du det är allt så nytt och besynnerligt och ovan för

mig. Inte har jag vant mig vid att det kunde vara, du förstår, på det sättet.

— Inte heller jag, replikerade Marianne med ett hjärtligt skratt, men vi få väl lov att vänja oss, tillade hon skämtsamt och tittade med den goda och kloka kvinnans humorfyllda blick på sin yngre lektor i teckning!

Vi kommo rätt sent hem och fingo först en smula grälör av Emanuelsson. De fyra myteristerna hade rest med förmiddagståget kl. 11. Emanuelsson hade kontramanderat tvenne av de förutbeställda fyra sovhytterna „på däck” (vilket var det finaste) på „Savonlinna”, något som upptogs mycket bra då det råkade finnas massor av resande, och...

— Men vad ser jag, utbrast plötsligt Viola och avbröt oss alla, titta på ungherrskapet, det är ju färdigt.

— Färdigt, vad är färdigt? sade jag och försökte hålla god min?

— Hå hå, ja ja, insköt Emanuelsson med ett verkligt helgdagsleende, färdigt har det varit länge, men det är bara det att vederbörande inte vetat om det. Men se nu, så...

Där var det nu! Marianne och jag hade beslutat att hålla saken hemlig ända till Helsingfors, och vi hade knappast visat oss så var det hela avslöjat.

— Kan lyckan verkligen så förändra människan, sade jag efteråt åt Marianne.

— Det tror jag nog, i och för sig, svarade Marianne, men ser du egentligen tror jag att vi varit mycket lyckliga hela tiden, särskilt under hela senare delen av färden. Jag tror att vi båda kände, att något underbart

öde höll på att staka ut en gemensam väg genom livet för oss, och det var väl denna, såsom herrar psykologer, tror jag, brukar säga, undermedvetna känsla, som födde lyckokänslan inom oss.

Där var Marianne, om än längs en annan väg, framme vid mitt Turgenjevskas „Nakanounie”. Vi hade genomlevat dagen före den stora helgdagen, och nu var den stora helgdagen inne.

Klockan två gick båten, och vi hade en härlig färd i det yppersta väder längs denna farled, som just emellan Nyslott och Puumala är allra vackrast med sina höga, skogklädda holmar, sin buktande farled, sina ständigt nya pittoreska vyer, allt eftersom båten styr fram i nya kurvor.

Vi åto en riktigt bra ångbåtsmiddag, sutto i bekväma stolar på däck, fingo teet dit ut, och så skulle det då änteligen bli sova av, men därvid uppenbarade sig såsom det syntes oöverstigliga svårigheter.

De bästa hytterna på de yppersta Saimen-båtarna utgöras av smala däckshytter i ångbåtens riktning, inrymmande en soffliggplats, en „kommod” samt en uppfällbar sovplats, något liknande sovvagongernas „övre plats”, men otroligt mycket smalare.

— Damerna få husera i den ena hytten, resolverade Emanuelsson, yngre lektorn och jag i den andra. Men denna kalkyl hade Emanuelsson, annars så klok gjort upp utan att taga damerna med i räkningen.

— Jag *kan* inte ligga på en dylik hylla, förklarade Viola ytterst bestämt.

— Ja, inte är jag någon kruka, kom det nu från Marianne, men ingenting på jorden tror jag skulle

kunna förmå mig att klättra upp till en sådan sovplats.

— Vad är det för fel med dem då, frågade Emanuelsson.

— Nå men tänk nu då, haglade replikerna från Viola och Marianne, på tåget, som dock håller balansen, har man i alla fall en bred bädd med skyddsnät på sidan — och här, en så smal, att man knappast rymmes, och utan den minsta lilla kant. Kränger båten ett dyft ramlar man ned och slår ihjäl sig.

Det var ingenting att göra åt den saken. De två damerna, hurtiga och allt annat än fruntimmersmässiga, kunde omöjligen dela hytt, emedan då var den ena tvungen att sova „på hyllan”. Emanuelsson gick till styrman och städerskan för att höra åt om man inte kunde få en sovplats till, men förgäves. Båten var klickfull, ja det sovs i varje vrå!

— Nå bra, utlät sig sist i avgörande ton Emanuelsson, saken är enkel som två gånger två. Viola och jag, som hör ihop, sover nere och uppe i ena hytten, Marianne och yngre lektorn, som också hör ihop, nere och uppe i den andra!

Denna oväntade lösning slog åtminstone Marianne och mig med häpnad. Men nöden har ingen lag. Ettdera skulle Marianne sova på hyllan tillsammans med Viola eller också med mig på hyllan. Hon valde det senare, vilket ju kunde gå för sig under våra strängt konventionella former — mycket mera konventionellt, än Emanuelssons ryktbara sex-sovning i turiststugan på Koli — vi redde oss förträffligt, sovo gott och vaknade en stund efter soluppgången, då Marianne sträckte

upp sin vackra vita hand till ett god morgon, fogande förslaget att vi skulle ge oss ut på däck för att njuta av soluppgången och vyerna från båten över Saimens södra stränder mellan Vuoksenniska och Willmanstrand. Vi ställde det riktigt skönt för oss i ett par korgstolar med ångbåtsfiltarna som extra skydd mot den tidiga timmens kyla, men länge hade vi ej suttit på tu man hand och pratat om den oerhörda massa högviktiga frågor, som nu intensivt berörde hela vår framtida tillvaro, då Emanuelssons även kommo ut, efter en såsom de sade exekrabel natt. „Hyllan” hade nämligen knakat och sviktat under Emanuelssons hundra kilo, och Viola hade legat där under med ångest väntande på katastrofen, dock tyst som ett möss för att inte störa Emanuelsson, som hon förmodade att sov som ett gott barn. Emanuelsson hade emellertid sovit precis lika litet, ty hyllan var för det första verkligen så smal, att han hade tämligen klart för sig att han när som helst om han somnade kunde ramla över kanten, och till råga på allt hade Viola på kommoden ställt ett dricksglas med ett knippe förtjusande rosor, som den alltid ridderlige von Flycht överräckt åt henne vid avskedet i Nyslott. Faller jag, hade Emanuelsson tänkt, så krossas glaset och jag skär ihjäl mig på skärvorna. För att inte tala om Violas skräck!

En sommarnattssömn kan man emellertid, som känt, utan svårighet undvara, och inom kort sutto vi, efter att ha purrat penteriet, vid ett härligt morgonté och sågo livet le sitt soligaste leende emot oss alla.

Nå, yngre lektor, sade Emanuelsson, som just nedgjort en jättelik inlandssmörgås, du otrogne skurk, har

du en enda gång under det sista dygnet tänkt på din stackars lilla kanariefågel?

Nej, det måste jag ju ärligt erkänna, min snälla kanariefågel hade alldeles flugit ut ur mitt medvetande.

— Om du alltså vore tvungen att välja, fortsatte den obarmhärtige Emanuelsson, välja mellan kanariefågeln och Marianne, vilken av dem skulle du välja?

— Ja, tillfogade Marianne skälmskt, tänk efter innan du svarar på den frågan. Är inte en beskedlig och musikalisk kanariefågel i själva verket att föredraga framför en liten kontorsfröken, som dessutom inte har en penni hemgift!

— Du Marianne utan hemgift, utbrast i sin tur nu Emanuelsson med plötslig iver, du, som har den yppersta hemgift någon ung brud kan bjuda sin blivande man!

— Och det skulle vara...?

— Din arbetsförmåga och din arbetsvilja, utbrast Emanuelsson med en livlighet, som visade att vi kommit in på ett av hans rätt många „favorit”-kapitel, vilkas debattering kan bringa den annars så jovialiske mannen i eld och lågor. Pengar kan vara bra nog, emellanåt, till förbrukning, sade han, men vad är pengar mot arbete, vad hemgiftsräntor mot aktivt förvärv genom hederligt arbete! Det kan ju vara bra nog att kunna disponera över något kapital, exempelvis för sjukdomsfall och för studier, men att bygga sin existens på räntor är människan till skada, och till fara, ty kapital kan slå slint och gå förlorat — fråga Privatbanksaktieägare och Åbo Järnare om den saken! — men på dugligheten råar ingen konjunktur och inga valutaskojerier.

Huru tror du att att vi skulle reda oss om inte Viola hade sin tjänst, och du, arme syndare, skulle du någon-sin ha fått fram dina stapplande ord i Olofsborg om inte Marianne haft *sin* sorts hemgift, som säkert tämligen nära emotsvarar en halv miljon. Rent språk, Marianne, huru mycket har du i månaden.

Marianne rodnade litet, men svarade så käckt:

— Rent ut sagt: jag har tvåtusenfemhundra och kan räkna på en månads julgratifikation.

— Summa summarum drygt trettiotusen, det blir efter fem procents kapitalisering, inte sant, Marianne, ty det där kan du, över sexhundratusen mark. Yngre lektor, du må då aldrig ha gift dig för pengarnas skull, din stillsamma spjuver!

— Titta på Marianne, svarade jag muntert och med en ledighet, som jag tycker att växt upp inom mig *efter* Olofsborg, titta ett slag på henne och svara sedan själv.

Emanuelsson, full av humor som vanligt, skådade med yttersta allvar ett tag på Marianne, syntes överväga situationen och sade så, vänd till Marianne:

— Marianne, du, yngre lektorn har *inte* friat till dig för de där pengarnas skull, det måtte påtagligen ha funnits någon annan anledning, fastän jag omöjligen kan få klart för mig vad det kunde vara.

— Att ni ids prata dylikt nonsens, sköt nu Viola in. Jag skall säga er en sak, och det är att jag tror att det i allmänhet för oss kvinnor i allt högre grad kommer att bli ett livsvillkor att *kunna* något, att om det gäller *kunna* försörja oss. Och det gäller alla, ty manne det ej bli så att den kommande tiden i allt högre grad kommer att bygga på arbete och ej på kapital, d. v. s. ej på

sådant kapital, vars avkastning skulle gå åt blott till existensen. Emanuelsson du, är detta inte något som ni visa män skulle kalla framtidens nationalekonomiska sanning?

— Hm, hm, svarade Emanuelsson, självfallet har du rätt, fastän det är litet hemskt att tänka på hur modernt upplysta i dylika saker ni kvinnor blivit. Det skulle . . .

— Förlåt, förträfflige Emanuelsson, avbröt honom nu Marianne, det är icke blott torr nationalekonomisk teori, det är även lyckans gröna träd. *Kan* en kvinna något, har hon genom sitt arbete sin tryggade inkomst, i huru mycket högre grad har hon då icke möjlighet att, om det gäller hjärtefrågorna, verkligen följa sitt hjärtas maning. Tror ni någon att jag skulle vågat ge min hand åt vår käre yngre lektor här där borta bland murarna i Olofsborg om jag ej haft möjlighet att ekonomiskt svara för mig själv genom mitt arbete, om jag stått där som en snäll och oduglig familjeflicka, som för den andra parten medfört ett olösligt ekonomiskt problem. Och förresten, arbetet bygger icke blott upp den ekonomiska grundvalen, det är dessutom i och för sig, tror jag, en källa till lycka. Detta att känna med sig att man uträttar något, som dock duger till något, ger en tillfredsställelse, som säkert jagar många griller och mycket ont, som växer upp ur sysslolöshetens långa timmar, på flykten.

— Hör nu, utbrast Emanuelsson, damerna får lov att behärska sig nu, ty känner jag gamle vännen yngre lektorn rätt få vi läsa denna djupsinniga konversation i tryck.

— Ja, vad mena damerna, sporde jag.

— Skriv du på bara, kom det i korus från Viola och Marianne, det kan vara så gott för mänskligheten att få höra att detta att vara kontorsfröknar eller bankfröknar eller arbetsfröknar överhuvudtaget inte alls längre är någon nödfallsutväg för oss. Det är vår *vilja* och vår *rätt*. Budoardockan och dammvippsfrun äro förhistoriska begrepp, så mycket att herrarna vet.

— Debatten är slut, resolverade Emanuelsson, och diskussionen får utgöra svaret på frågan, som förresten ingen längre minnes. Se, där dyker Willmanstrand fram bakom udden, yngre lektor, låt oss ordna om vårt bagage och ta våra hemgifter vid handen, stiga i land och se huru det möjligen kan stå till i den gamla dragonstaden!

Lördag morgon „ångade” vi in till Helsingfors, efter ett par dagar i Willmanstrand, med en härlig utfärd till Lauritsala och Saima kanal med dess idylliska växlande perspektiv, efter visiter hos ett par dragonofficersfamiljer, som berättade att rytteri-krigarna föreföllo att en smul sakna huvudstadens växlande liv och uniformdyrkande damer, samt slutligen efter en sömmättad sovvagongsfärd, under vilken Marianne bevisade sitt okuvliga mod genom att hurtigt taga sin „hylla” ovanför Viola i besittning.

Och på kvällen hade, som avtalat var, institutionen „Emanuelssons på resa” stor tack-, minnes- och avskedsfest.

Där samlades i vår trevliga och snusar fria restaurang småningom hela sällskapet. Först kommo vi fyra,

så systrarna Maiken och Katri, fru Paranoja i magnifik ny toalett, därpå postkamrern, som repat sig i den myggfria huvudstaden, samt slutligen kapten von Flycht, vars strama skick och nobla dräkt vi bevittnade redan då han nalkades.

... samt slutligen kapten von Flycht vars strama skick och nobla dräkt vi bevittnade redan då han nalkades.

Emanuelsson, d. v. s. rättare sagt Emanuelssons, förnekade sig sannerligen icke denna gång, lika litet som någonsin förut. Supén var glimrande, Violas brännvin ypperligt och stämningen briljant. Och dock kom det mest häpnadsväckande vid kaffet, då kapten von Flycht reste sig, tog sitt glas och med militärisk korthet, nästan i kommandoton, yttrade följande:

— Mitt herrskap, jag har äran tillkännagiva min förlovning med fru Maiken Paranoja. Jag ber Eder höja ett glas för min fästmö och, vågar jag tillfoga det, för hennes och min lycka!

Det var allt, men det var sannerligen tillräckligt. Visserligen hade ju kaptenen deklarerat sin förkärlek för damer „med former” och det var ju inte okänt att systrarna Maiken och Katri hade ärft en rätt nätt förmögenhet, men ändå! Jag mindes ju det förskräckliga uppträdet under det sorgligt ryktbara whistpartiet i Skogshyddan, då fru Paranoja meddelade att hon aldrig brukade tänka, „emedan det blott blev värre på det sättet”.

Nå ja, vi tömde våra glas i botten och överhopade

paret med lyckönskningar, men postkamrern kunde inte låta bli att inskjuta ett „men att ändå kaptenen vid sina år ...!”, vilket föranledde kapten von Flycht att utbrista i ett indignerat:

— Vid mina år! Jag struntar i mina år, jag är kry som en nyförlovad adjutant, se blott på det här, utmärkte postkamrer, gör efter det om ni kan!

Och kaptenen steg ut på golvet och utförde med oerhörd bravur knäböjning och andra gymnastiska konster, som postkamrern åskådade med en blandning av undran och den underlägsnes smärta.

— Gör efter det, upprepade kaptenen, slog sig ned på sin plats och tömde sitt glas i botten.

— Jag kan inte, kved kamrern stilla, det vill säga även om jag kunde det så skulle jag i alla fall inte våga det, mitt bakhuvud tål inte dylikt!

Nu upphov Emanuelsson sin stämman.

— Sjuttiofem procent, trenne par av åtta medmänniskor, ty hela världen utom ni fyra vet ju att Marianne och yngre lektorn skola gifta sig i slutet av augusti. Postkamrer, skall du inte göra din plikt!

Postkamrer Maerkelin sneglade med en mager och tvinsjuk blick på fru Katri, där hon satt, blomstrande och gigantisk i sin nästan orientaliska yppighet, varpå

— Gör efter det! upprepade kaptenen.

han matt lät bakhuvudet sjunka ned och antog detta lidande utseende, som vi alla så väl kände.

— Fru Katri, gör då *Er* plikt, kommenderade Emanuelsson på nytt med komisk värdighet. Ni har en stor uppgift i livet ännu, den, att bli fru kamrerskan Maerkelin!

Fru Katris barm höjdes och sänktes, likt vågorna på världshavet, under förklarlig sinnesrörelse. Men hon saknade varken mod eller företagsamhet.

Kamrern, sade hon, om kamrern inte har något emot det så inte säger jag nej. Kamrern behöver någon som sköter om kamrern, en god och mild kvinna, som kan stöda ert trötta huvud. Jag skall ta hand om er, och jag skall göda upp er så att ni blir, om det vill bra till, en riktig Emanuelsson. Här är min hand, slå till så är den saken klar utan vidare.

— Kamrern, sade hon, om kamrern inte har något emot, så . . .

Blygt och matt lade kamrer Maerkelin sin smala, tunna hand i fru Katris präktiga näve, som

gav ifrån sig en tryckning som kom det ryktbara bakhuvudet att darra.

— Hurra, ropade kaptten von Flycht och höjde på nytt sitt glas, hurra för oss alla. Och jag kunde tillfoga: när var tar sin, så tar jag min. Jag tar min Maiken, ty, ser ni gott folk, hon motsvarar ganska nära en

gammal krigares ideal, hon har en härlig figur, och hon undviker att tänka.

— Tack, Severus, sade fru Paranoja ömt, tack för de orden!

Så blev det morgon efter den sista dagen. Fru Paranoja och kapten von Flycht hade farit hem, inne i blå rummet hade postkamrer Maerkelin somnat med huvudet lutat mot fru Katris rika barm, — ute på balkongen stodo Emanuelssons och Marianne och jag, och solen gick upp med gryningens vackra löfte om ljus och lycka.

S L U T.

Av samma författare:

PENSIONATET SKOGSHYDDAN

HISTORIEN OM EN YNGRE LEKTORS
SOMMARNÖJE. *Pris: 15:—*

Pris: 18:—

Gr. stam. 1.
Wendt

KANSALLISKIRJASTO-KANSALLISKOKOELMA

120 102 0680

x

